

Grey Scale #13



A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19



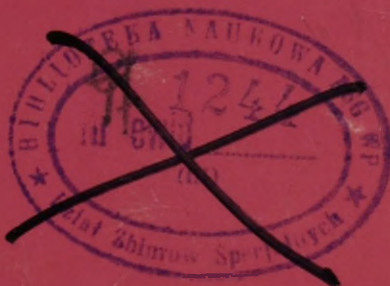
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~JAWNE~~

Egz. Nr. 1

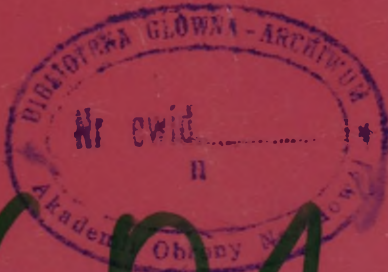
ASG WP wewn. 3658/82



Płk doc. dr Tadeusz MIRÓWSKI

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL
PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW
NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO

Materiał do studiowania



49601

WARSZAWA LUTY 1982





**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**

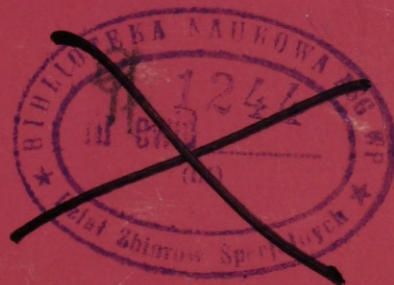
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

~~POUFNE~~

Egz. Nr 1

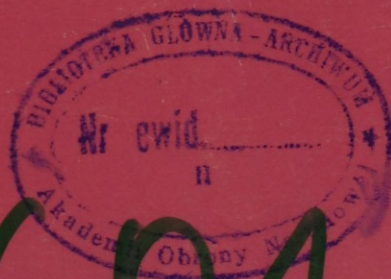
ASG WP wewn. 3658/82



Plk doc. dr Tadeusz MIRÓWSKI

**DOWODZENIE WOJSKAMI OPL
PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW
NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO**

Material do studiowania

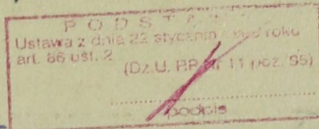


49601

WARSZAWA LUTY 1982

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPL

ASG WP wewn. 3658/82



Przeklas.

prot. 1 z dn. 2. 01. 97
duj -

JAWNE

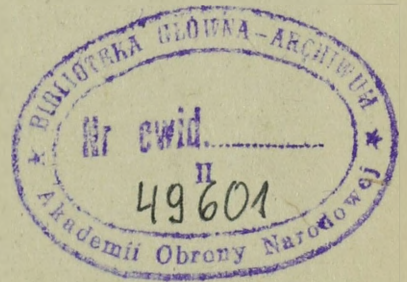
Egz. nr 1



Płk doc. dr Tadeusz MIROWSKI

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL
PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA
POWIETRZNEGO

Materiał do studiowania



TREŚĆ

	Str.
WSTĘP - GENEZA PROBLEMU	3
1. ISTOTA I TREŚĆ DOWODZENIA WOJSKAMI /SIŁAMI I ŚRODKAMI/ OPL W ŚWIETLE TEORII KIEROWANIA	6
2. DOWODZENIE SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALO- TÓW NIEPRZYJACIELA	11
2.1. Istota i treść dowodzenia	11
2.2. Kierowanie ogniem w dowodzeniu wojskami OPL	14
2.3. Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/	19
2.4. Rola i kompetencje PD OPL dywizji i SD OPL armii /frontu/ w zakresie dowodzenia	24
3. ANEKSY - wypisy z oficjalnej literatury przedmiotu	30
BIBLIOGRAFIA	65

W S T Ę P - GENEZA PROBLEMU

Stały rozwój i doskonalenie środków walki wojsk OPL, wprowadzenie do uzbrojenia nowych rodzajów broni przeciwlotniczej, ilościowy i jakościowy wzrost potencjału ogniowego, a także doskonalenie struktur organizacyjnych i zasad bojowego wykorzystania sił i środków OPL wojsk lądowych sprawiają, że dowodzenie obroną przeciwlotniczą we współczesnych warunkach jest procesem złożonym i wymaga zarówno sprawnego przygotowania wojsk OPL do działań bojowych, jak i operatywnego i skutecznego kierowania nimi w walce.

Aktualnie szczególnego znaczenia w sferze teorii i praktyki dowodzenia nabiera poszukiwanie optymalnych i racjonalnych rozwiązań w dziedzinie kierowania siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Kierowanie walką w trzecim wymiarze - w świetle coraz bardziej złożonych warunków prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz aktualnego stanu i możliwości systemu dowodzenia wojskami OPL - było i pozostaje problemem, któremu towarzyszą kontrowersyjne poglądy i stanowiska, zwłaszcza w kwestii jednolitych zasad i praktycznych rozwiązań. Trzeba przy tym podkreślić, iż w tej dziedzinie teoria dowodzenia nie zawsze dotrzymuje kroku dynamice przemian organizacyjno-strukturalnych oraz ilościowo-jakościowym przeobrażeniom w potencjale techniczno-bojowym i możliwościach sił i środków OPL. Należy również nadmienić, że doskonalenie i rozwój środków /systemów/ dowodzenia, zwłaszcza zautomatyzowanych systemów kierowania wojskami OPL, nie idzie w zgodnej parze z dynamiką rozwoju i wdrażaniem do wojsk techniki bojowej /środków walki/. Jesteśmy właśnie w etapie przejściowym, który charakteryzuje się między innymi tym, że:

- po pierwsze: związki taktyczne i oddziały rakietowe wojsk OPL posiadają zautomatyzowane zestawy /systemy/ dowodzenia /kierowania ogniem/, które zapewniają operatywne kierowanie walką podległych środków ogniowych oraz pozwalają w znacznym stopniu "łagodzić" deficyt czasu, odgrywający decydującą rolę w efektywnym wykorzystaniu potencjału bojowego. Dysponują one również środkami ogniowymi o wysokiej autonomii w zakresie kierowania walką /ogniem/. Rozwój i doskonalenie techniczne tych środków wskazują, iż proces autonomizacji będzie się rozszerzał i utrwał;

- po drugie: punkty dowodzenia obroną przeciwlotniczą /PD OPL dywizji i pułku; SD OPL szczebla operacyjnego/ dysponują aktualnie technicznymi środkami /urządzeniami/ dowodzenia znacznie odbiegającymi od jakości i techniki kierowania walką wspomnianych wyżej.

Planszeto-foniczny system dowodzenia działalnością bojową sił i środków OPL we współczesnych warunkach w sposób istotny wywiera wpływ nie tylko na jakość dowodzenia, ale również - a może przede wszystkim - na jego zakres i treść.

Faktu tego nie można nie uwzględnić, jeśli kierowanie walką sił i środków OPL ma zapewnić optymalne wykorzystanie potencjału bojowego, którego efektem finalnym jest zadanie ŚNP nieprzyjaciela maksymalnych strat i skuteczna osłona wojsk.

W tych warunkach istnieje pełna potrzeba poszukiwania racjonalnych rozwiązań dowodzenia siłami i środkami OPL, zwłaszcza właściwych /optymalnych/ relacji i sprzężeń organizacyjno-strukturalnych, oraz ustalenia /ujednoczenia/ - stosownie do aktualnego stanu i możliwości technicznych środków dowodzenia - zakresu i treści kompetencyjnych uprawnień poszczególnych szczebli dowodzenia, spinających proces kierowania w jedną spójną całość /system/.

Aby to osiągnąć, należy przede wszystkim uporządkować i jednolicie zinterpretować podstawowe pojęcia /kategorie/ i przypisywane im treści w dziedzinie dowodzenia wojskami, jako szczególnej formy kierowania, w tym również kierowania ogniem jako części składowej dowodzenia siłami i środkami OPL. W tym względzie nie ma zgodności poglądów, wręcz odwrotnie, mimo pewnych pozorów istnieje swoisty zbiór pojęciowy, który w szeregu przypadków można traktować nie jako zasadę opartą na naukowych podstawach teorii kierowania i zarządzania /w tym również na dorobku takich dyscyplin, jak: prakseologia, cybernetyka, itp./, lecz jako osobisty pogląd autorów, znajdujący swoje miejsce w oficjalnych i obowiązujących wydawnictwach.

Pośród wielu przykładów /patrz - aneksy/ szczególnie wyraźnie zarysowuje się linia podziału w poglądach na istotę i treść takich pojęć, jak: dowodzenie /kierowanie/ wojskami /siłami i środkami/ OPL podczas odpiernania nalotów nieprzyjaciela, rozumiane często jako kierowanie ogniem na różnych szczeblach dowodzenia.

Natomiast sam termin "kierowanie ogniem" traktowany jest wieloznacznie, a w szeregu przypadków jego zakres rozszerzany jest na sferę innych dziedzin i funkcji dowodzenia, rozumianych jako działalność przygotowawcza /czynności i przedsięwzięcia/, realizowana przez odpowiednie organa dowodzenia wojskami OPL w procesie planowania i organizacji działań bojowych /np. organizacja rozpoznania, organizacja systemu ognia, przygotowanie punktów dowodzenia, itp./.

Zmiany w strukturze organizacyjnej i wyposażeniu wojsk OPL, zwłaszcza wprowadzenie do związków taktycznych pułków rakiet przeciwlotniczych /"OSA" i "KUB"/, wymaga jednoznacznego określenia miejsc i ról

PD OPL dywizji, a także SD OPL armii w zakresie kierowania /dowodzenia/ działalnością bojową podległych sił i środków OPL podczas odpierania uderzeń z powietrza.

Celem niniejszego materiału jest więc przedstawienie określonego stanowiska z punktu widzenia ogólnej teorii organizacji i zarządzania, jako wiedzącej dyscypliny naukowej w tej dziedzinie, w oparciu o analizę i uogólnienia istniejącego dorobku publicystycznego i doświadczenia z praktyki wojsk.

x

x

x

Temat stanowiący treść niniejszego materiału stanowił przedmiot wykładu w ramach kursu szkoleniowo-metodycznego kierowniczej kadry wojsk OPL, organizowanego przez Szefostwo Wojsk OPL MON w dniach 10-13.11.81 r w garnizonie Dolesławiec.

W ramach kursu prezentowano również praktyczne zajęcia związane z dowodzeniem środkami OPL dywizji oraz kierowaniem ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela /plk M. Humenny - ŚOW/. Przebieg kursu potwierdził aktualność tematu i potrzebę dalszego działania w kierunku ujednoczenia poglądów /teoretycznych zasad dowodzenia/ oraz doskonalenia praktycznych rozwiązań w tym zakresie.

Szef wojsk OPL MON postawił przed szefami wojsk OPL OW, szefami OPL ZT i dowódcami jednostek - jako jedno z ważniejszych zadań szkoleniowych na 1982 r. - doskonalenie dowodzenia środkami OPL na szczeblach taktycznych.

Problematyka ta powinna być również doskonalona w szkoleniu słuchaczy ASG WP oraz znaleźć szersze teoretyczne naświetlenie w opracowywanych przez Katedrę TWOPL podręcznikach i skryptach.

Temat ten powinien również znaleźć się w centrum uwagi w działalności koła naukowego słuchaczy przy Katedrze TWOPL oraz być podejmowany w pracach doktorskich, dyplomowych i kursowych.

1. ISTOTA I TREŚĆ DOWODZENIA WOJSKAMI /SIŁAMI I ŚRODKAMI/ OPL W ŚWIETLE TEORII KIEROWANIA

Zgodnie z teorią organizacji i zarządzania **k i e r o w a n i e** to powodowanie, aby dany układ /przedmiot kierowania/ zachowywał się zgodnie z wolą /celami społecznie akceptowanymi/ układu kierującego /podmiotu kierowania/^{1/}.

Główną motywacją podmiotu kierowania jest, aby skutki działania układu /obiektu/ kierowanego zapewniały realizację zamierzonego celu. Wytyczenie celu działania i powodowanie, aby został on osiągnięty, wymaga dysponowania określonymi zasobami /siłami i środkami/, uwzględnienia warunków /otoczenia, sytuacji/, w których działanie przebiega, oraz wyboru odpowiednich sposobów zapewniających realizację celu. Między tymi czynnikami /elementami/, stanowiącymi niezbędny warunek każdej złożonej działalności oraz związku zachodzącego pomiędzy podmiotem i przedmiotem kierowania, występują bardzo ściśle powiązania i wzajemne uwarunkowania /sprzężenia/. Stąd kierowanie wojskami jest szczególnym rodzajem działań zorganizowanych i wymaga różnych form oddziaływania na obiekt /układ/ kierowany. Do podstawowych z nich zalicza się: zarządzanie, dowodzenie, rządzenie /administrowanie/, doradzanie i wymuszanie. Wynika z tego, iż **d o w o d z e n i e** jest pojęciem węższym od kierowania, pomimo iż w praktyce dowodzenia często przyjmuje się je jako synonimy /np. dowodzenie, kierowanie wojskami - patrz: Leksykon Wiedzy Wojskowej, wyd. MON, 1979, i inne/. Choć w teorii organizacji i zarządzania dowodzenie traktowane jest jako jeden z rodzajów kierowania wojskami, tym niemniej w działaniach bojowych - ze względu na zasady jednoosobowej odpowiedzialności dowódczej oraz szczególne współzależności w układach kierowania i warunkach działania /sytuacji bojowej/ - stanowi ono pojęcie ogólniejsze, tożsame z kierowaniem wojskami, przejawiające się w różnych formach i funkcjach działalności organów dowodzenia, stosownie do zakresu ich kompetencji^{2/}. Słuszne więc wydaje się określenie, że **d o w o d z e n i e** jest szczególnym rodzajem kierowania wojskami, któremu podporządkowane są inne formy kierowania, o których była mowa wyżej.

1/ "Kierowanie jest to w ogóle powodowanie, aby jakikolwiek obiekt /kierowany/ zachował się zgodnie z wolą innego obiektu /kierującego/ i a więc polega na oddziaływaniu jednego obiektu na drugi powodując dla obu określone skutki". J. Kurnal: O kierowaniu, dowodzeniu i zarządzaniu. "Myśl Wojskowa" 1970, nr 1.

2/ Patrz artykuły J. Kurnala w "Myśli Wojskowej" 1970, nr 1, i B. Morawskiego w "Myśli Wojskowej" 1976, nr 1.

W literaturze traktującej o teorii dowodzenia, pomimo że występują różne sformułowania samej definicji dowodzenia /wyrażane z różnych punktów widzenia: praktyka, teoretyka, cybernetyka, itp./^{3/}, istota dowodzenia wojskami jest w zasadzie jednoznacznie rozumiana /patrz aneksy/.

Panuje zgodność co do tego, że termin: dowodzenie, odnosi się do określonej działalności dowódców i ich organów dowodzenia w określonym systemie kierowania i określonej dziedzinie.

Najogólniej przez dowodzenie rozumie się całościowy kształt działalności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia /sztabów/, realizowanej w ramach określonego systemu kierowania w zakresie przygotowania wojsk do działań bojowych i kierowania ich wysiłku na pomyślne wykonanie zadań bojowych w toku walki.

Istota dowodzenia polega więc na kompleksowym kształtowaniu wszystkich składowych elementów gotowości bojowej i powodowaniu takiego działania /użycia/ podległych wojsk /sił i środków/, które zapewni osiągnięcie zamierzonego celu /wykonanie zadań/. Efektywność dowodzenia wyraża się więc skutecznością działania wojsk w dążeniu do osiągnięcia określonego celu.

Dowodzenie wojskami przejawia się w realizacji określonych funkcji kierowania. Do zasadniczych z nich należą: decydowanie, planowanie, organizowanie, pobudzanie, kontrolowanie^{4/}.

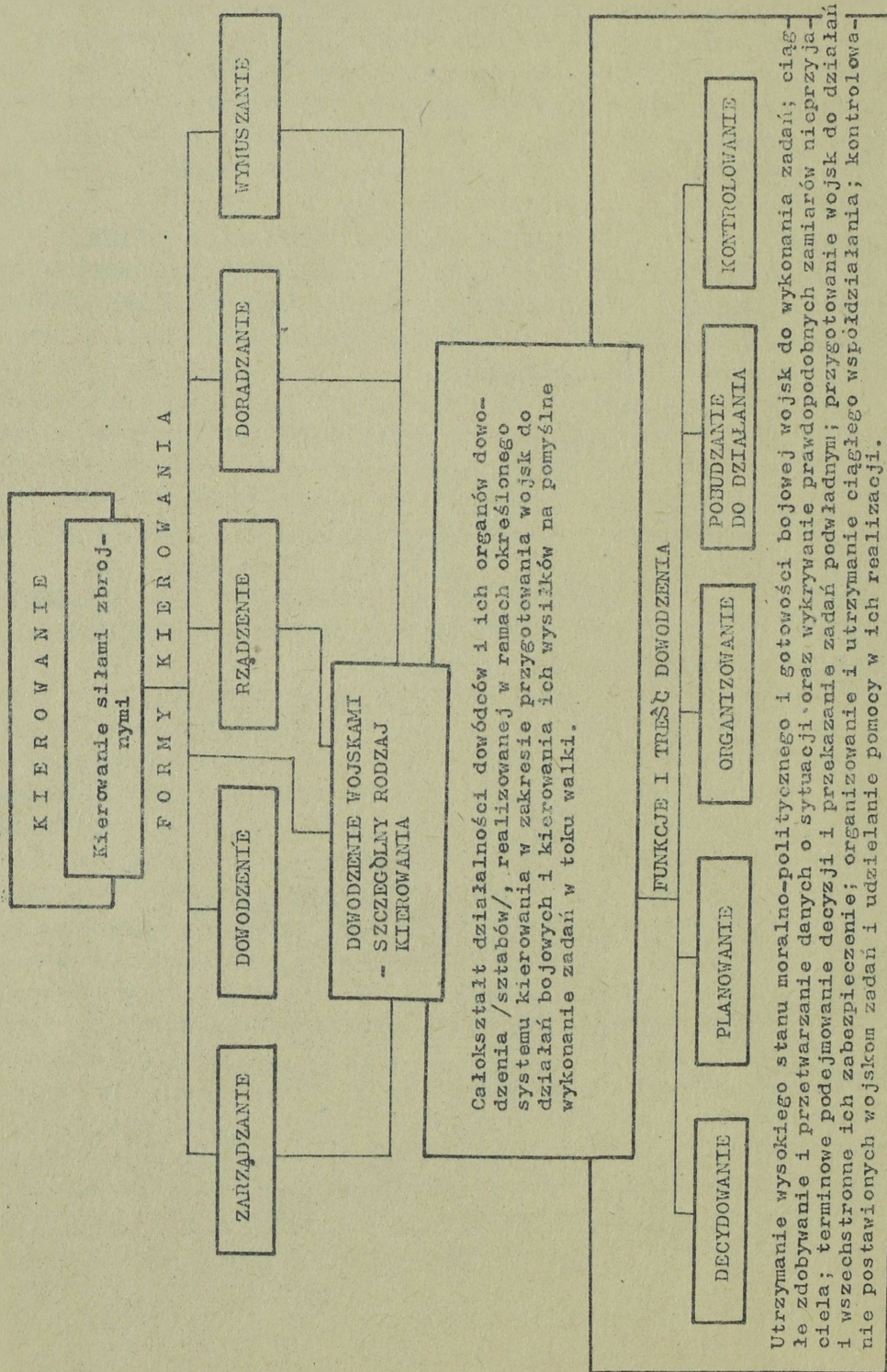
Kolejność układu tych funkcji uwarunkowana jest typowym ich następstwem czasowym w przeciętnej działalności dowódców i ich organów dowodzenia /układ metodologiczny/. W praktyce dowodzenia wojskami pomiędzy tymi funkcjami występują ściśle związki /sprzężenia/ i współzależności, wynikające ze struktury organizacyjnej i warunków, w jakich przebiega proces uzyskiwania informacji sytuacyjnych i ich przetwarzanie w informacje decyzyjne. Każdej funkcji dowodzenia przypisany jest ściśle określony zakres czynności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia stosownie do szczebla organizacyjnego i ustalonych kompetencji. Decydowanie, czyli podejmowanie decyzji, jest domeną dowódców i stanowi główną funkcję kierowania wojskami, determinującą charakter i realizację pozostałych funkcji.

Dowodzenie wojskami charakteryzuje się tym, że obejmuje dwie fazy /okresy/: przygotowanie wojsk do działań bojowych /walki, operacji/ i kierowanie nimi podczas realizacji zadań /dowodzenie w toku walki/.

Cechą właściwą współczesnych działań bojowych jest między innymi to, że okresy te mogą nie być wyodrębnione w czasie i przebiegać równolegle. Stąd wynika ścisła współzależność poszczególnych funkcji dowo-

3/ Tamże.

4/ A. Aponowicz: Dowodzenie. Wyd. MON, 1961.



Rys. 1. Istota i treść dowodzenia /kierowania/ wojskami.

Działalność dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia w zakresie kierowania wojskami OPL podczas prowadzenia działań bojowych /walki/.

Działalność dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia w zakresie przygotowania wojsk /sił i środków/ OPL do działań bojowych /walki, operacji/.

... DOWODZENIE WOJSKAMI OPL

Całokształt działalności dowódców i sztabów ogólnowojskowych oraz specjalistycznych organów dowodzenia wojskami OPL poszczególnych szczebli /w ramach określonego systemu kierowania/ w zakresie przygotowania sił i środków OPL do działań bojowych oraz kierowanie nimi podczas wykonywania zadań.

Utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego wojsk i stałej gotowości bojowej ZT i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL do oćparcia uderzeń /nalotów/ nieprzyjaciela powietrznego. Organizacja i kierowanie dyżurami bojowymi sił i środków OPL.

Ciągłe zdobywanie i analizowanie danych o sytuacji powietrznej i naziemnej oraz położeniu, możliwościach, stanie materiałowo-technicznego zabezpieczenia wojsk OPL i ich działalności bojowej. Prognozowanie charakteru prawdopodobnych działań SNP. Ocena sytuacji i przygotowanie danych do podjęcia decyzji.

Podjęcie we właściwym czasie decyzji w zakresie użycia sił środków OPL, planowanie i organizacja działań bojowych oraz doprowadzenie zadań do wojsk. Przygotowanie ZT i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL do działań bojowych oraz wszelkich środków ich zabezpieczenia. Doprowadzenie do wojsk doświadczeń wojennych.

Przygotowanie do pracy punktów dowodzenia, organizacja i realizacja ich przesunięcia, ochrony i obrony. Organizacja i utrzymanie ciągłej łączności oraz współdziałania sił i środków OPL z osiadanymi wojskami /obiektami/ oraz współdziałającymi siłami i środkami.

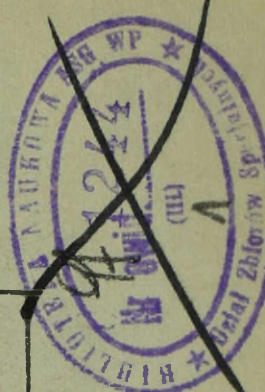
Kierowanie siłami i środkami OPL /ogółem/ podczas odpierniania nalotów nieprzyjaciela powietrzego i manewrem /przegrupowaniem/, podtrzymanie i odtwarzanie zdolności bojowej ZT i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL w toku działań bojowych.

Prowadzenie stałej kontroli wykonywanych przez ZT i oddziały /pododdziały/ wojsk OPL zadań bojowych, realizacji manewru /przegrupowania/ i materiałowo-technicznego zabezpieczenia oraz okazywanie im niezbędnej pomocy.

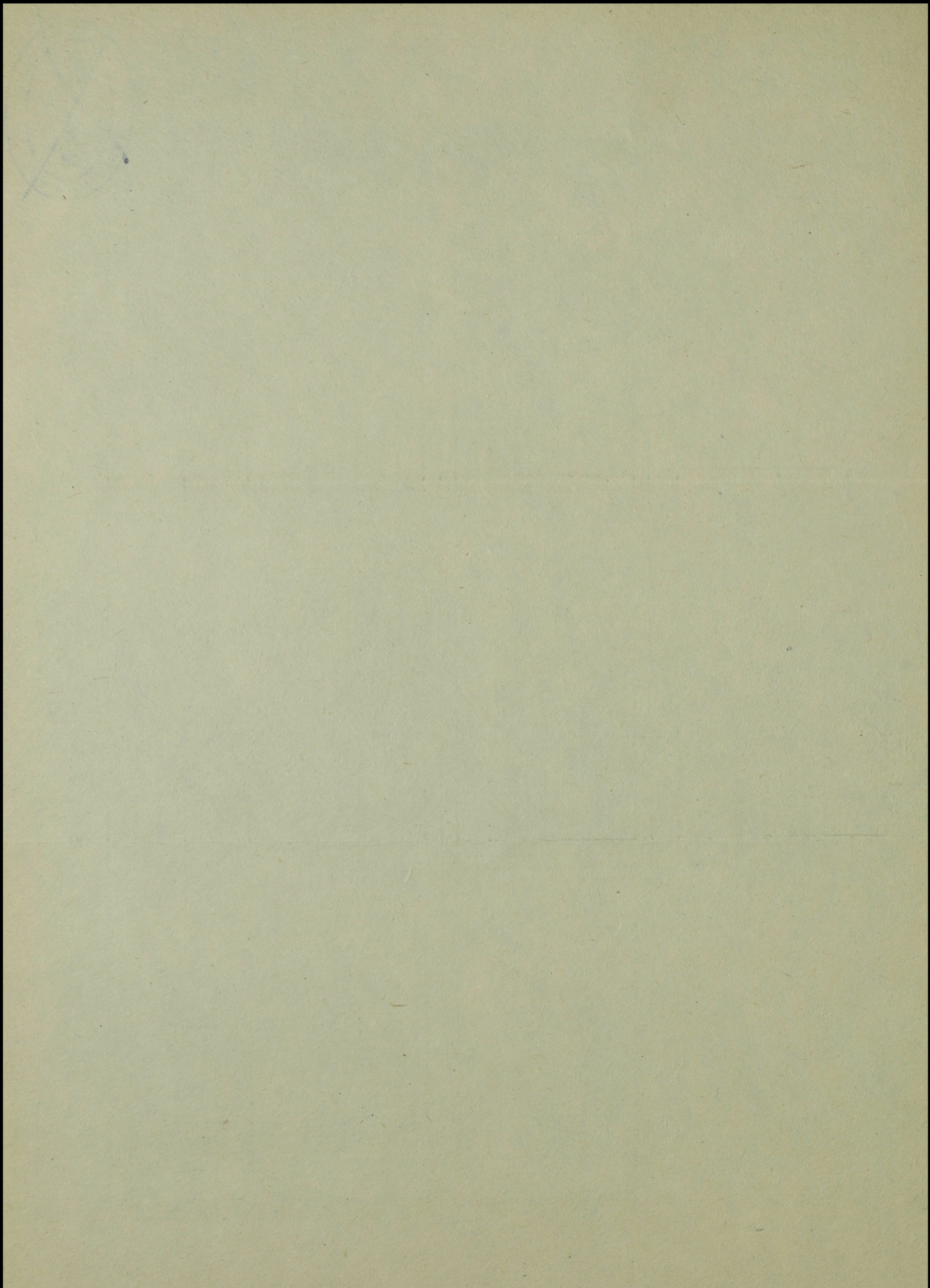
Scentryalizowany /dyrektywny/ stosownie do zakresu kompetencji.

Scentryalizowany, zdecentralizowany i mieszany - stosownie do możliwości wpływania na przebieg walki.

SPOSÓB DOWODZENIA /KIEROWANIA/



rys. 2. Istota i treść dowodzenia wojskami OPL



dzenie w procesie kierowania wojskami oraz wiodąca rola funkcji decydowania. W tych warunkach zakres i sposób dowodzenia wojskami uzależnione są w głównej mierze od czynnika czasu i związanych z nim możliwości systemu informacyjnego.

Istotę i treść dowodzenia wojskami OPL przedstawia rys. 2.

2. DOWODZENIE SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA

2.1. Istota i treść dowodzenia

Dowodzenie siłami i środkami OPL podczas odpiierania nalotów ŚNP nieprzyjaciela jest częścią składową kierowania wojskami OPL /kierowania obroną przeciwlotniczą/ i stanowi szczególny rodzaj /element składowy/ działalności dowódców /szefów/ i ich organów dowodzenia w zakresie kierowania walką podległych związków taktycznych i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL w toku realizacji przez nie zadań bojowych /walki z ŚNP nieprzyjaciela/. Ze względu na złożony charakter sytuacji powietrznej i wysoce dynamiczny przebieg działań ten rodzaj dowodzenia siłami i środkami OPL wymaga szczególnie dobrego przygotowania wojsk do prowadzenia działań bojowych /walki/, a w szczególności: utworzenia i utrzymania w toku walki wymaganego ugrupowania sił i środków OPL; organizacji systemu ognia przeciwlotniczego i rozpoznania; sprawnego i operatywnego systemu dowodzenia, zwłaszcza obrotu informacji sytuacyjnych i decyzyjnych; właściwej organizacji współdziałania i wszechstronnego zabezpieczenia działań.

Dowodzenie /kierowanie/ siłami i środkami OPL ma na celu jak najpełniejsze /najbardziej racjonalne/ wykorzystanie możliwości bojowych środków ogniowych wojsk OPL i współdziałającego lotnictwa myśliwskiego w walce z ŚNP nieprzyjaciela, odparcie jego nalotów i zadanie mu maksymalnych strat. Realizacja tego celu wymaga ścisłej i bieżącej koordynacji wysiłku bojowego środków OPL o różnej organizacyjnej podległości i w wieloszczeblowej strukturze dowodzenia - w myśl jednolitego zamiaru działań /walki/, stosownie do aktualnej sytuacji powietrznej i naziemnej, możliwości podległych wojsk oraz warunków współdziałania.

Kierowanie działalnością bojową w toku prowadzenia walki z ŚNP nieprzyjaciela z racji funkcji i kompetencyjności poszczególnych szczebli dowodzenia posiada obiektywnie różny stopień uogólnienia i szczegółowości. Dotyczy to zwłaszcza podstawowej funkcji dowodzenia, tj. podejmowania decyzji i stawiania zadań bojowych.

Występujące tendencje do nadmiernej centralizacji dowodzenia w sferze kierowania walką sprawiają, że rolę i zakres działania PD szefów OPL dywizji /pułku/ i SD OPL armii /frontu/ często utożsamia się z pojęciem "kierowania ogniem" /niesłusznie/.

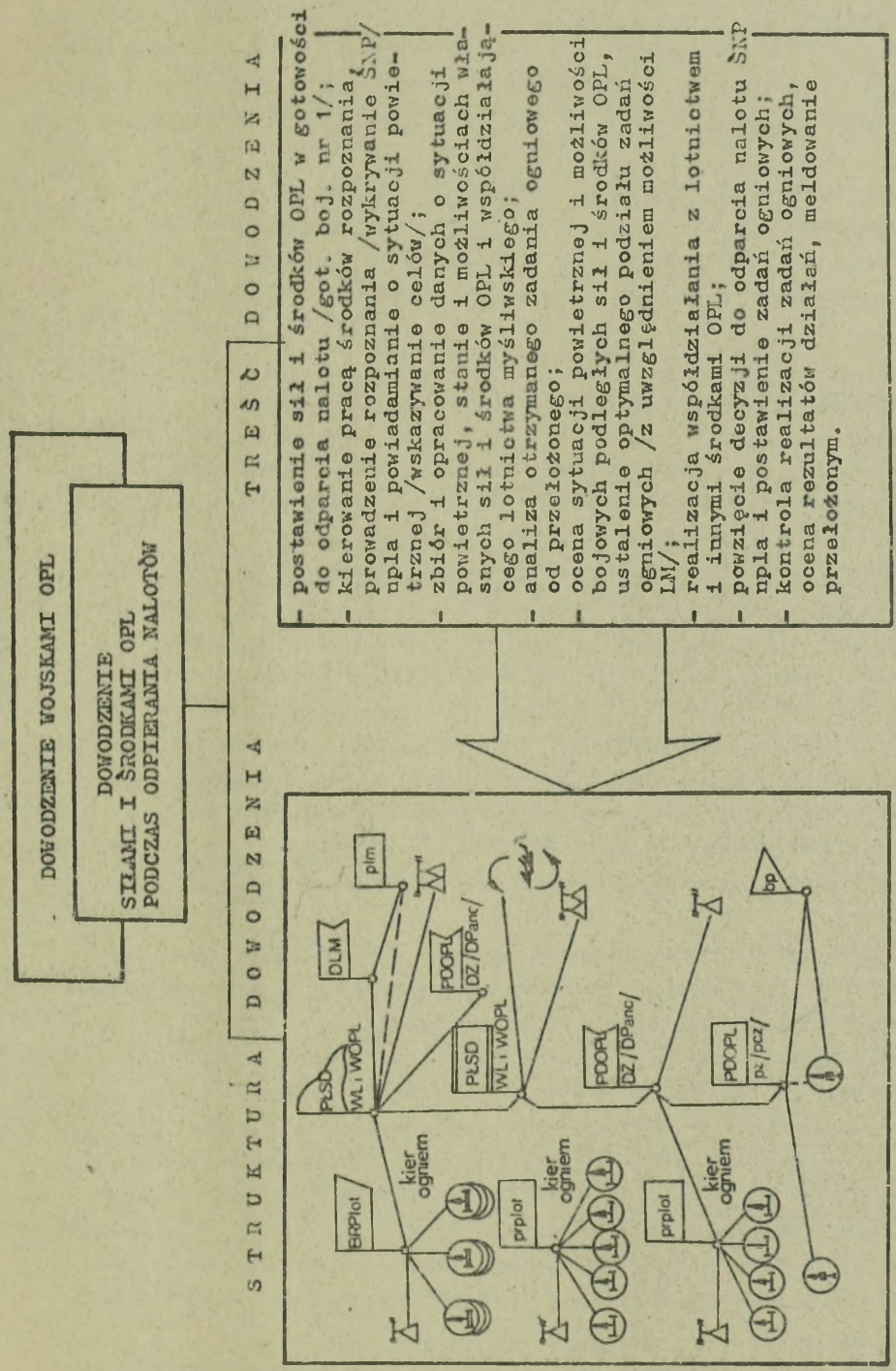
Dowodzenie wojskami /siłami i środkami/ OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego realizowane jest przez szefów wojsk OPL /szefów OPL/ nie bezpośrednio, lecz poprzez odnośnych dowódców /SD/ związków taktycznych i oddziałów /pododdziałów/ wojsk OPL. Wieloszczeblowa struktura organizacyjna sprawia, że decyzje i wynikające z nich zadania bojowe do odparcia nalotów nieprzyjaciela nie mogą określać /regulować/ szczegółowo wykonawstwa. Było by to sprzeczne z zasadami sprawnego działania i teorią kierowania. Sposób wykonania zadania, z uwzględnieniem konkretnych warunków, określać powinien bezpośredni przełożony środków ogniowych, który praktycznie swoją decyzją może wprost wpływać na przebieg i rezultaty walki. Tego typu działalność dowódcy i jego organu dowodzenia /SD/ na niższych szczeblach organizacyjnych /w relacji związek taktyczny, oddział wojsk OPL - pododdział ogniowy/ określa się mianem - kierowanie ogniem.

Stąd pojęcia "dowodzenie" i "kierowanie ogniem" nie są tożsame i aczkolwiek dotyczą tego samego procesu, tj. prowadzenia walki, oraz obejmują zbliżony zakres kierowania, to jednak dowodzenie /kierowanie/ siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotu nieprzyjaciela jest pojęciem szerszym, o wyższym stopniu uogólnienia w sferze decydowania i wykonawstwa zadań ogniowych. W dowodzeniu realizowanym przez szefów wojsk OPL /szefów OPL/, z uwagi na dysponowanie różnorodnymi środkami walki oraz ograniczonym czasem na powzięcie decyzji i przekazanie jej wykonawcom, wzrasta rola i znaczenie funkcji koordynacyjnej /współdziałania/.

Dowodzenie siłami i środkami OPL w czasie odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego rozpoczyna się od momentu napływu pierwszych danych o celach powietrznych lub wprowadzenia przez nadrzędny punkt dowodzenia gotowości do odparcia nalotu /gotowość bojowa nr 1/ i trwa do zakończenia nalotu, zebrania danych /oceny/ o rezultatach działań bojowych i złożenia meldunków przełożonym.

Strukturę i treść dowodzenia wojskami OPL podczas odpierania nalotów oraz modelowy zakres czynności punktów dowodzenia OPL przedstawiają rys. 3 i 4.

Podstawą dowodzenia wojskami OPL podczas kierowania ich działalnością bojową jest powzięcie decyzji do odparcia nalotu i postawienie zadań ogniowych. Jeśli w odniesieniu do kierowania ogniem przez dowódców /SD/ związków taktycznych i oddziałów /pod-



Rys. 3. Struktura i treść dowodzenia wojskami OPL podczas odpiierania nalotów

oddziałów/ wojsk OPL istnieje jednolita interpretacja zakresu i treści realizacji tej funkcji dowodzenia, to nie można o tym mówić w wypadku działalności kierowniczej w tym zakresie nadrzędnych punktów dowodzenia obroną przeciwlotniczą /PD OPL dywizji, pułków i SD OPL szczebla operacyjnego/.

Głównym przedmiotem dyskusji, jaka na ten temat ma miejsce, jest przede wszystkim czynnik czasu, który determinuje rozwiązanie praktyczne, tj. właściwy wybór sposobów i środków dla realizacji funkcji kierowniczej. Zagadnienie to będzie szerzej omówione w dalszej części materiału.

2.2. Kierowanie ogniem w dowodzeniu wojskami OPL

Panuje pogląd, wyrażany często w oficjalnych wydawnictwach, zgodnie z którym kierowanie ogniem obejmuje: 1/ organizację kierowania ogniem; 2/ bezpośrednie kierowanie ogniem /działaniami bojowymi/5/.

W „Materiałach do szkolenia operacyjno-taktycznego /problematyka wojsk OPL/”, wyd. MON/Sztab Gen. WP, 1976 /sygn. Szt. Gen. wewn.20/1/76/ m.in. stwierdza się: "Kierowanie ogniem odbywa się dwoma sposobami:

- pierwszy, zasadniczy polega na bezpośrednim stawianiu zadań ogniowych, kontroli ich wykonania i ingerencji w czasie wykonywania zadań;

- drugi polega na wcześniejszym opracowaniu wytycznych do prowadzenia ognia i przekazaniu ich pododdziałom i sprawdzeniu znajomości. Stosuje się go przy zdecentralizowanym systemie dowodzenia środkami OPL/.

"Rola szefa OPL dywizji /pułku/ w zakresie kierowania ogniem polega na:

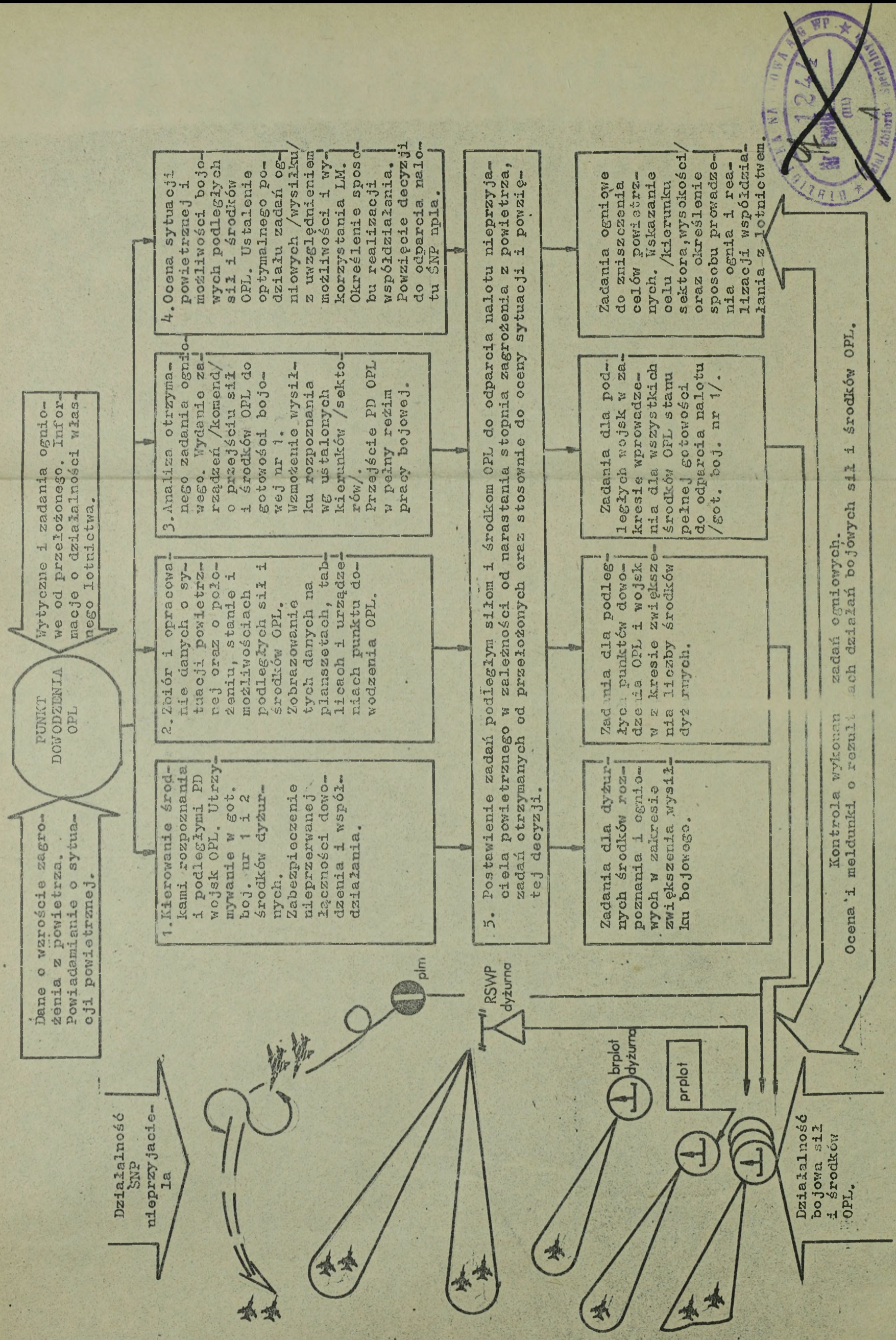
- wypracowaniu i zorganizowaniu systemu ognia przeciwlotniczego dywizji /pułku/;

- bezpośrednim kierowaniu działaniami podległych oddziałów i/pododdziałów/, zawsze na podziale środków do konkretnych celów powietrznych, a także na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej".

Z punktu widzenia teorii kierowania /dowodzenia/ - o czym była mowa wyżej - trudno się zgodzić z przedstawionym wyżej stanowiskiem.

W obowiązujących regulaminach walki, instrukcjach kierowania ogniem, podręcznikach itp. wydawnictwach zagadnienia traktujące o organizacji kierowania ogniem /przygotowania do kierowania ogniem/, czy też organizacji systemu ognia, należy widzieć nie jako część składową kierowania ogniem - jak to czyni wielu zwolenników takiego poglądu - lecz jako integralny element procesu dowodzenia, przejawiający się w określonych

5/ Por. aneksy w części dotyczącej takich zagadnień, jak: organizacja systemu ognia; organizacja kierowania ogniem; przygotowanie wstępne do kierowania ogniem itp.



Rys. 4. Modelowy zakres czynności prowadzenia siłami i środkami OPL podczas odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego

X

1871

1871

funkcjach kierowania, których treścią jest przygotowanie wojsk /sił i środków/ do prowadzenia działań bojowych.

Wydaje się, że "Regulamin walki wojsk raketowych OPK - brygada /dywizjon, pułk/", wyd. DW OPK, 1981 /sygn. OPK 843/80/ zagadnienie to określa precyzyjnie i jednoznacznie.

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia oddziałem /pododdziałem/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej w czasie prowadzenia działań bojowych /walki z ŚNP nieprzyjaciela/^{6/}. Stanowi ono zespół przedsięwzięć i czynności realizowanych przez dowódcę i skład bojowy /obsługę/ stanowiska dowodzenia /pododdziału/, zapewniających jak najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych w celu zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem jest szczególnym rodzajem dowodzenia siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela. W odróżnieniu od "dowodzenia" jest procesem kierowania zachodzącym w relacjach bezpośredniej podległości organizacyjnej /dowódcy - środek ogniowy/ lub podległości dyspozycyjnej, w której decyzje i zadania ogniowe są przekazywane wprost z ośrodka kierowania /stanowiska dowodzenia/ wykonawcom przy ograniczeniu możliwości wpływania na wybór sposobu realizacji zadania przez ogniwa pośrednie^{7/}. Ponadto występuje tylko w tych przypadkach i na tych szczeblach organizacyjnych, kiedy dana decyzja w zakresie użycia środków ogniowych jest jedną spośród wielu możliwych.

Podstawę kierowania ogniem stanowi decyzja dowódcy /SD oddziału/ do odparcia nalotu, której treścią jest odpowiedni wybór sposobu realizacji zadania ogniowego /ześrodkowanie wysiłku, podział ognia/, wydzielenie sił i środków do niszczenia poszczególnych celów powietrznych, określenie kolejności prowadzenia ognia i manewru ogniem. Biorąc pod uwagę powyższe oraz aktualną strukturę organizacyjną wojsk OPL i możliwości technicznych środków dowodzenia, należy stwierdzić, że termin kierowanie ogniem jako część składowa dowodzenia siłami i środkami OPL /ogniowymi/ powinien być rozumiany jednoznacznie i stosowany wyłącznie w odniesieniu do oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej /brygada-dywizjon-bateria; pułk-bateria; bateria-pluton, autonomiczny wóz bojowy/. Używanie tego terminu w znaczeniu: "kierowanie ogniem" przez szefa OPL dywizji lub "kierowanie ogniem" przez szefa wojsk OPL armii /SD OPL armii/ jest z punktu widzenia teorii dowodzenia niewłaściwe i nie uzasad-

6/ W tym znaczeniu przez "oddział" rozumie się brygadę lub pułk rakiet przeciwlotniczych i pułk artylerii przeciwlotniczej.

7/ Na przykład: system /zestaw/ zautomatyzowanego dowodzenia /kierowania ogniem/ K-1 "KRAB" lub "amerykański system dowodzenia środkami raketowymi OP armii polowej AN/MSQ-4 "Missail Monitor" oraz dywizjonów "HAWK" AN/MSQ-18.

nione. Należy podkreślić, że w aktualnej literaturze radzieckiej na ten temat nie spotyka się podobnych określeń. Istnieje natomiast wyraźne i jednoznaczne określenie pojęć "dowodzenie" i "kierowanie ogniem"^{8/}.

Mimo występujących różnic w sformułowaniu i praktycznym stosowaniu pojęcia "kierowanie ogniem" również w naszej oficjalnej literaturze wojskowej obserwuje się tendencje do odchodzenia od stosowania tego terminu w szerszym tego słowa znaczeniu. Poglądy w tej kwestii są jednak podzielone i występują zarówno w teorii, jak i w praktyce.

Kierowanie ogniem i dowodzenie wojskami OPL podczas odpierania nalotu nieprzyjaciela obejmują tę samą dziedzinę i okres /fazę/ działalności organów dowodzenia, dotyczą jednak różnych układów kierujących i przedmiotów kierowania, a także relacji i związków zachodzących pomiędzy nimi.

Kierowanie ogniem rozpoczyna się z chwilą wykrycia przez środki rozpoznania celów powietrznych /otrzymania pierwszych danych o sytuacji powietrznej/ lub zarządzenia przez nadrzędny punkt dowodzenia gotowości bojowej nr 1. Pomimo iż obejmuje ono ściśle określony przedział czasu /prowadzenie walki/ poprzedzone jest przygotowaniem oddziału /pododdziału/ wojsk OPL do działań bojowych, natomiast w toku ich prowadzenia realizowane jest równoległe z innymi czynnościami dowódcy i sztabu składającymi się na treść dowodzenia /wypracowanie kolejnych decyzji, planowanie, organizacja działań bojowych itp./. Czynności wchodzące w zakres kierowania ogniem w sensie ogólnym i metodologicznym są w zasadzie podobne do tych, które występują w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela /por. rys. 3/. Inny jest jednak stopień szeregowości i konkretności informacji sytuacyjnych i decyzyjnych, krótszy czas obiegu tych informacji, znacznie większa wiarygodność zawartych w nich danych oraz możliwość bezpośredniego wpływania organów kierowania na przebieg i rezultaty walki. Dysponowanie w ogniach oddział - pododdział rakiet przeciwlotniczych zautomatyzowanymi systemami /zestawami/ dowodzenia w dużym stopniu łagodzi deficyt czasu, stwarza realne przesłanki do tego, że rezultat działań bojowych prowadzonych przez podległe pododdziały ukształtuje się zgodnie z przewidywaniami i decyzją dowódcy /główny cel kierowania/. Kierowanie ogniem jest wyrazem tzw. "płaskiej" struktury organizacyjnej, której cechą charakterystyczną jest większa operatywność dowodzenia i bezpośredni kontakt z wykonawcami. Nie może ono jednak być oderwane od ogólnego - systemowego kierowania walką, ponieważ stanowi jego część składową, podporządkowaną głównemu celowi obrony przeciwlotniczej. Z drugiej zaś strony kierowanie ogniem zawiera elementy współdziałania wewnętrzne /pomiędzy układami -

8/ Por. aneksy i wykaz dodatkowej literatury.

przedmiotami kierowania/ oraz uwarunkowania zewnętrzne /systemowe/. Te ostatnie uzależnione są od decyzji /informacji/ wyższych organów kierowania, tj. punktów dowodzenia przełożonego, które stosownie do zakresu kompetencji cel walki z ŚNP nieprzyjaciela realizują w drodze kompleksowego wykorzystania wszystkich posiadanych sił i środków OPL, w tym również lotnictwa myśliwskiego. Stąd współdziałanie jest głównym czynnikiem, który kierowanie ogniem czyni podrzędnym wobec dowodzenia siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela, ponieważ zakres tego ostatniego sprowadza się do kierowania systemowego i kompleksowego.

2.3. Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/

Dowodzenie siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela przebiega w szczególnych warunkach, które charakteryzują się: wyjątkowo krótkim czasem na powzięcie decyzji i przekazanie zadań ogniomowych wykonawcom; wysoką dynamikę prowadzenia działań bojowych i szybkimi zmianami w sytuacji powietrznej; dysponowaniem niepełną informacją o nieprzyjacielu powietrznym, której aktualność i wiarygodność jest ograniczona przez stosowanie zakłóceń radioelektronicznych; szerokim zastosowaniem przez ŚNP nieprzyjaciela różnych form i sposobów przeciwdziałania obronie przeciwlotniczej. Czynniki te posiadają zasadniczy wpływ na powzięcie decyzji do odparcia nalotu i jej realizację przez wykonawców.

Wiadomo, że decyzja stanowi podstawę dowodzenia i najogólniej rzecz biorąc jest zawsze aktem świadomego wyboru spośród wielu możliwości /co najmniej dwu/ takiego wariantu działania /postępowania/, który w ocenie decydenta zapewni optymalne warunki realizacji głównego celu.

Inaczej mówiąc, "głównym celem decyzji jest wywołanie ozy też spowodowanie możliwie najskuteczniejszych wyników działania w pożądanym dla nas kierunku. Im odleglejsza w czasie jest zamierzona działalność, co do której podejmuje się aktualne decyzje, oraz im większego dotyczy ona kręgu wykonawców, tym bardziej problematyczne stają się wyniki decyzji i większe związane z tym ryzyko. Decyzję podejmuje się w przewidywaniu, że przy jej wykonawstwie istnieć będą określone okoliczności, im bardziej zaś są one od nas odległe w czasie, tym mniejsze są szanse, że ukształtuje się zgodnie z naszymi przewidywaniami, a nie utrudnią lub zniweczą naszych zamiarów"^{9/}.

W tym kontekście należy rozpatrywać centralizację i decentralizację dowodzenia, które stanowią jak gdyby dwie strony jednego procesu. Nie

9/ A. Aponowicz: Dowodzenie. Wyd. MON, 1961.

należy ich przeciwstawiać, lecz poszukiwać właściwe rozwiązania, odpowiadające konkretnym warunkom dowodzenia i które wzajemnie się uzupełniając, powinny zapewnić optymalne wykorzystanie /użycie/ sił i środków OPL w walce.

Centralizacja i decentralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/ wyraża sposób, w jaki dowódcy /szefowie/ i ich organy dowodzenia - stosownie do zakresu kompetencji /uprawnień/ i konkretnych warunków sytuacji bojowej - realizują kierowanie podległymi wojskami /siłami i środkami/.

W przypadku dowodzenia wojskami OPL /kierowania ogniem/ w toku działań bojowych chodzi głównie o zakres i treść decyzji do odparcia uderzeń z powietrza podejmowanych na określonych szczeblach organizacyjnych oraz sposób postępowania podwładnych, kiedy nie otrzymają na czas zadań ogniowych /działanie samodzielne - wg własnych decyzji/.

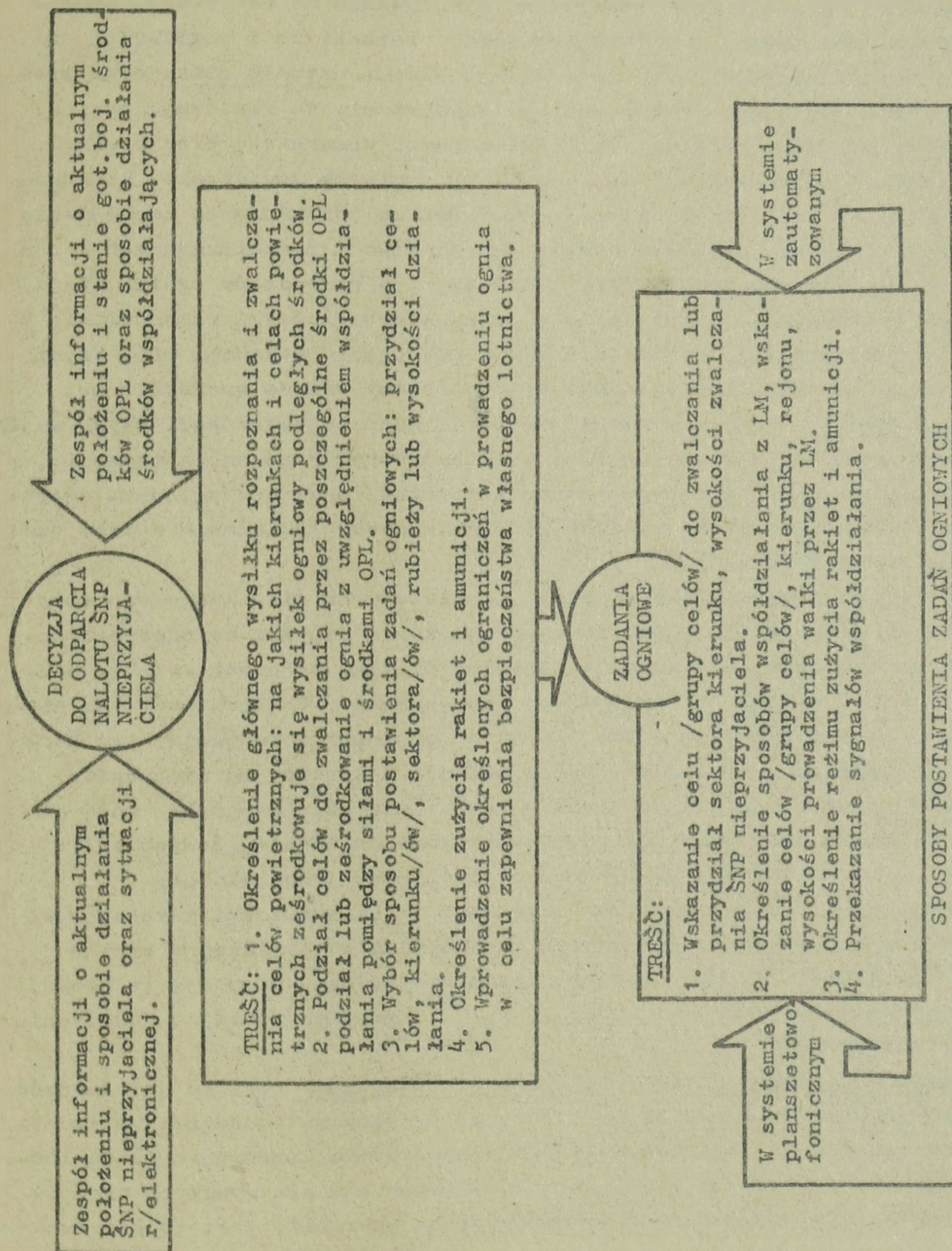
Centralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/ jest wyrazem skupienia znacznej części władzy w zakresie decydowania o użyciu i działaniu organizacyjnie lub funkcjonalnie podległych sił i środków OPL podczas odparcia nalotów. Przy wieloszczeblowej strukturze dowodzenia oznacza również ograniczenie kompetencji niższych organów dowodzenia.

Centralizacja zakłada podejmowanie częstokroć szczegółowych decyzji, co powoduje, że się one opóźniają i nie uwzględniają wymogów konkretnej /aktualnej/ sytuacji.

Przy scentralizowanym sposobie dowodzenia /kierowania ogniem/ powinny być spełnione co najmniej następujące warunki: jednolitość interpretacji sytuacji powietrznej; wymagana głębokość strefy rozpoznania, zapewniająca powzięcie decyzji i terminowe postawienie zadań ogniowych; znajomość aktualnego położenia i stanu gotowości bojowej podległych środków OPL; sprawne funkcjonowanie systemu łączności. Podstawową zasadą scentralizowanego dowodzenia /kierowania ogniem/ jest prawo do podejmowania decyzji i stawiania zadań ogniowych podległym siłom i środkom OPL w zakresie ustalonych dla danego szczebla dowodzenia kompetencji. Naruszenie tych uprawnień w przypadkach nieuzasadnionych prowadzi do ograniczenia możliwości bojowych i obniża efektywność walki z nieprzyjacielem powietrznym. Stąd stopień centralizacji dowodzenia /kierowania ogniem/ wyraża się nie tylko w uprawnieniu do podejmowania decyzji, ale również w treści zadań ogniowych - zwłaszcza ich szczegółowości - właściwych dla danego szczebla organizacyjnego.

Treść decyzji i zadań ogniowych do odparcia nalotu nieprzyjaciela ilustruje rys. 5.

Z powyższego wynika, że dowodzenie siłami i środkami OPL /kierowanie ogniem/ podczas odparcia nalotów jest zawsze scentralizowane w tych



Zespół informacji o aktualnym położeniu i sposobie działania ŚNP nieprzyjaciela oraz sytuacji r/elektronicznej.

DECYZJA DO ODPARCIA NALOTU ŚNP NIEPRZYJACIELA CIEŁA

TREŚĆ:

1. Określenie głównego wysiłku rozpoznania i zwalczania celów powietrznych: na jakich kierunkach i celach powietrznych ześrodkowuje się wysiłek ogniowy podległych środków.
2. Podział celów do zwalczania przez poszczególne środki OPL podział lub ześrodkowanie ognia z uwzględnieniem współdziałania pomiędzy siłami i środkami OPL.
3. Wybór sposobu postawienia zadań ogniowych: przydział celów, kierunku/ów/, sektora/ów/, rubieży lub wysokości działania.
4. Określenie zużycia rakiet i amunicji.
5. Wprowadzenie określonych ograniczeń w prowadzeniu ognia w celu zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

ZADANIA OGNIOWE

TREŚĆ:

1. Wskazanie celu /grupy celów/ do zwalczania lub przydział sektora kierunku, wysokości zwalczania ŚNP nieprzyjaciela.
2. Określenie sposobów współdziałania z LM, wskazanie celów /grupy celów/, kierunku, rejonu, wysokości prowadzenia walki przez LM.
3. Określenie reżimu zużycia rakiet i amunicji.
4. Przekazanie sygnałów współdziałania.

W systemie planszetofofonicznym

W systemie zautomatyzowanym

SPOSOBY POSTAWIENIA ZADAŃ OGNIOWYCH

Rys. 5. Treść decyzji i zadań ogniowych do odparcia nalotu

przypadkach, kiedy organ kierujący decyduje o sposobie realizacji zadania ogniowego, posiada warunki terminowego przekazania tych zadań wykonawcom oraz ma możliwości utrzymania i wpływanie na realizację współdziałania /podstawowa zasada kierowania/. Warunki te i możliwości w konkretnej sytuacji bojowej determinuje głównie czynnik czasu oraz trwałość i niezawodna łączność dowodzenia. Zagadnienie to ilustruje rys. 6.

Należy przy tym podkreślić, że w obecnych warunkach, przy braku kompleksowej automatyzacji we wszystkich ogniach dowodzenia, kierowanie działalnością bojową sił i środków OPL ma tendencje do odchodzenia od decyzji regulujących bez reszty wykonawstwo i ograniczających w ten sposób inicjatywę i możliwości bezpośrednich wykonawców ognia. Nie oznacza to bynajmniej oddania inicjatywy kierowniowej i rezygnowania z określonych uprawnień wyższych organów dowodzenia wojskami OPL. Wręcz przeciwnie, wysiłek powinien być koncentrowany przede wszystkim na:

po pierwsze - dobrem zorganizowaniu działań bojowych podległych wojsk, a w szczególności systemu ognia i wszechstronnym jego zabezpieczeniu /w okresie planowania i organizowania działań/ oraz bezwzględny egzekwowanie ustalonych zasad prowadzenia ognia i współdziałanie w toku realizacji zadań bojowych;

po drugie - ustaleniu odpowiednich, właściwych dla danego szczebla dowodzenia kompetencji w zakresie podejmowania decyzji do odparcia nalotu oraz sposobów wpływania na przebieg działań bojowych /walki/ podległych sił i środków OPL w toku ich prowadzenia. Powinna przy tym obowiązywać podstawowa zasada, że im niższy szczebel dowodzenia, tym bardziej szczegółowa powinna być treść decyzji i sposób jej wykonania.

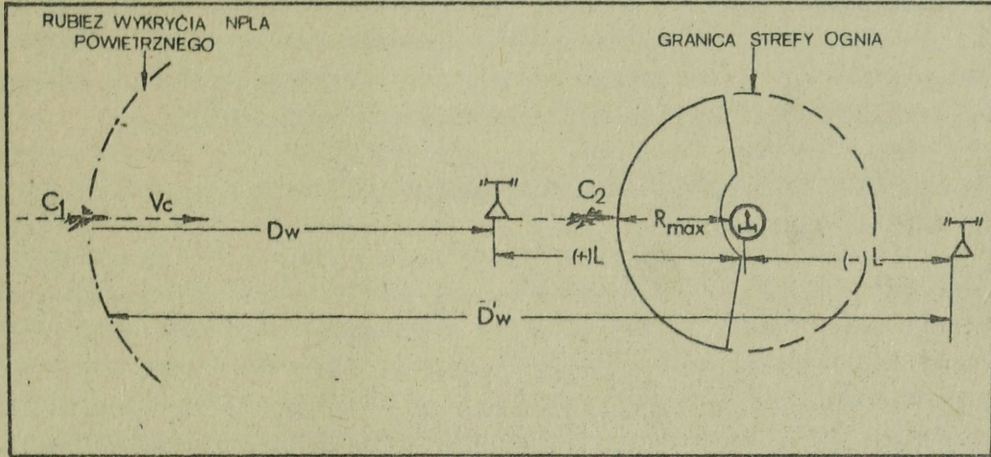
Tak rozumiana centralizacja dowodzenia /kierowania ogniem/ może jedynie zapewnić skoordynowane i ukierunkowane działanie różnych sił i środków OPL oraz system obrony przeciwlotniczej jako całości.

Stąd, gdy z różnych względów naruszone zostaną związki i relacje w strukturze i możliwościach systemu dowodzenia, na przykład w wyniku utraty łączności lub ograniczenia czasu niezbędnego na podjęcie decyzji i terminowe postawienie zadań $T_d < T_r^{10/}$, wówczas mówimy o dowodzeniu zdecentralizowanym.

Zdecentralizowane dowodzenie /kierowanie ogniem/ jest to działalność określonych szczebli organizacyjnych, polegająca na samodzielnym podejmowaniu decyzji do odparcia nalotu i bezpośrednim kierowaniu działalnością ogniową podległych sił i środków OPL bez udziału wyższych organów dowodzenia. Nie oznacza to w żadnym wypadku anarchii; jest to kierowanie /działanie/ oparte na ustalonych w okresie organizacji działań bo-

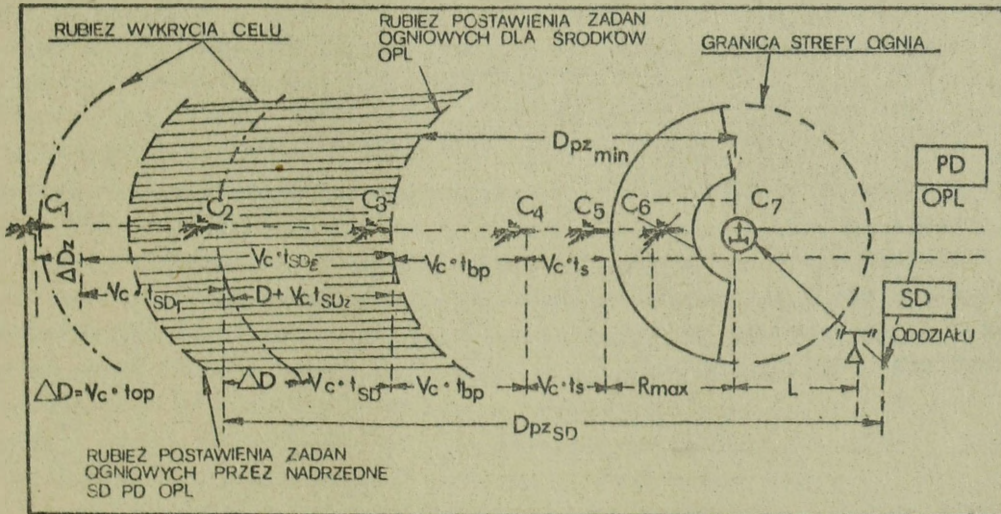
10/ Por. Protiwowozdusznaja oborona suchoputnych wojsk. Wyd. Ministerstwa Obrony ZSRR, 1979, s. 194-199.

CZAS DYSPOZYCYJNY



$$T_d = \frac{D_w - R_{max} \pm L}{V_c}$$

CZAS REAKCJI OGNIOWEJ



$$T_p = t_{op} + t_{SD_2} + t_{bp} + t_s$$

WARUNEK $T_d \geq T_p$

Rys. 6. Czynniki czasu w dowodzeniu środkami OPL /kierowaniu ogniem/

jowych zasadach i wytycznych, którym bezwzględnie kierować się muszą dowódcy i punkty dowodzenia /siły i środki OPL/ przy podejmowaniu decyzji i kierowaniu przebiegiem walki /wg przyjętych reguł gry/.

W działaniach bojowych możliwa jest również sytuacja pośrednia, kiedy celowe będzie umiejętne łączenie pewnych elementów centralizacji i decentralizacji w jednym spójnym procesie kierowania, zwanym mieszanym /kombinowanym/ sposobem dowodzenia /kierowania ogniem/.

2.4. Rola i kompetencje PD OPL dywizji i SD OPL armii /frontu/ w zakresie dowodzenia

Jak już podkreślano, w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela ważną rolę spełnia czynnik czasu. Istotny jest przy tym zarówno korzystny bilans czasu reakcji ogniowej w stosunku do czasu dyspozycyjnego $T_R \ll T_d$, jak i sama wielkość czasu cyklu dowodzenia, będącego częścią składową czasu reakcji ogniowej systemu OPL. Dla "płaskiej" struktury dowodzenia, w której pomiędzy środkiem ogniowym a punktem dowodzenia podejmującym decyzję do odparcia nalotu występują bezpośrednie relacje kierowania, cykl dowodzenia jest najkrótszy i wyraża sumę czasów:

$$t_{SD} = t_{op} + t_{dec} + t_z$$

gdzie:

- t_{op} - czas opóźnienia wynikający z przekazywania /zbioru/ i przetworzenia informacji o sytuacji powietrznej;
- t_{dec} - czas potrzebny na ocenę sytuacji i powzięcie decyzji;
- t_z - czas niezbędny na przekazanie zadań wykonawcom.

W praktyce przypadek ten posiada typowe zastosowanie w procesie kierowania ogniem.

W wieloszczeblowej "smukłej" strukturze dowodzenia, która właściwa jest dla systemu kierowania wojskami OPL, cykl dowodzenia jest sumą czasów potrzebnych na wykonanie określonych czynności na poszczególnych szczeblach organizacyjnych:

$$t_{SD_z} = t_{SD_1} + t_{SD_2} + \dots + t_{SD_n}$$

Stąd jednoznacznie wynika, że im wyższy szczebel dowodzenia, tym bardziej odległe jest w czasie wykonanie decyzji. W praktyce oznacza to, że: po pierwsze - od momentu powzięcia decyzji, której podstawą były określone warunki, do momentu reakcji ogniowej odpowiednich środków OPL nastąpić mogą istotne zmiany w sytuacji powietrznej, w wyniku

czego działalność wykonawców zgodnie z wolą decydenta może być ograniczona a nawet niemożliwa; po drugie - w określonych sytuacjach, zwłaszcza podczas działania ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, czas cyklu dowodzenia może przekroczyć wartość krytyczną^{11/}; wówczas uprawnienia w zakresie decydowania o użyciu sił i środków OPL do odparcia nalotu nieprzyjaciela powinny być przekazane na niższe szczeble dowodzenia; po trzecie - im wyższy szczebel dowodzenia, tym mniej szczegółowa w sensie wykonawczym powinna być decyzja do odparcia nalotu i więcej inicjatywy /uprawnień/ należy pozostawić podległym punktom dowodzenia.

Powstaje pytanie: jeśli bilans czasu okaże się niekorzystny i będzie poniżej wartości "krytycznej", to jaka jest rola punktów dowodzenia wojskami OPL na poszczególnych szczeblach organizacyjnych?

Punktem wyjścia do odpowiedzi na to pytanie jest stwierdzenie, że proces dowodzenia nie stanowi jednorazowego aktu decyzyjnego, lecz jest to ciągły proces informacyjno-decyzyjny, trwający co najmniej tak długo, jak trwa nalot nieprzyjaciela. W zależności od szczebla organizacyjnego cykl dowodzenia może zawierać się w przedziale czasu od 1 do 3-4 minut /w systemie niezautomatyzowanym/.

Nalot nieprzyjaciela - w zależności od celu i zadań, zaangażowanych sił i środków, sposobu działania ŚNP - charakteryzuje się określonymi wskaźnikami czasowo-przestrzennymi, z których najważniejszymi są: czas trwania nalotu^{12/}; szerokość, głębokość i wysokość ugrupowania ŚNP nieprzyjaciela; głębokość wykonywania uderzeń; liczba kierunków; czas działania poszczególnych grup /zgrupowań/ samolotów nieprzyjaciela w rejonie obiektu ataku. Czynniki te mają istotny wpływ nie tylko na powzięcie decyzji i postawienie zadań ogniowych, ale również na funkcjonowanie procesu informacyjnego jako nieodzownego warunku i elementu dowodzenia oraz wpływania przełożonego na decyzje podwładnych. Tak na przykład zapewnienie ciągłości informacji podczas odpiorania nalotu w zakresie użycia i działania lotnictwa myśliwskiego w strefach ognia oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej lub uprzedzenie zgrupowań wojsk OPL o przelotach własnych samolotów /śmigłowców/, czy też informacje o działaniu sąsiadów mają istotny wpływ na podejmowanie decyzji i sposób prowadzenia działań bojowych przez podległe siły i środki OPL /realizacja współdziałania - ważny element każdej decyzji/. Ponadto w dowodzeniu ważną rolę odgrywa funkcja kontrolna, której istota w tym

11/ Czas krytyczny cyklu dowodzenia określany jest wartością czasu dyspozycyjnego T_d .

12/ Nalot ześrodkowany może trwać kilkanaście i więcej minut, natomiast zmasowany - kilkadziesiąt minut /1 - 1,5 godziny/.

przypadku sprowadza się do stałego wpływania organów dowodzenia wojskami OPL na działalność podwładnych, aby przebiegała ona zgodnie z przewidywaniami i ustaleniami /wytycznymi/ prowadzenia walki, jakich dokonano w okresie organizacji działań bojowych, a także w toku ich prowadzenia /konkretyzacja sposobów realizacji zadań stosownie do aktualnej sytuacji/.

Z powyższego wynika, iż rola i zakres kompetencji PD OPL dywizji /pułku/ i SD OPL szczebli operacyjnych w dowodzeniu siłami i środkami OPL podczas odpierania nalotów nie ogranicza się wyłącznie do powzięcia decyzji i postawienia konkretnych zadań ogniowych. Funkcje, jakie one spełniają w procesie kierowania działalnością bojową, są szersze i obejmują m.in. takie czynności, jak:

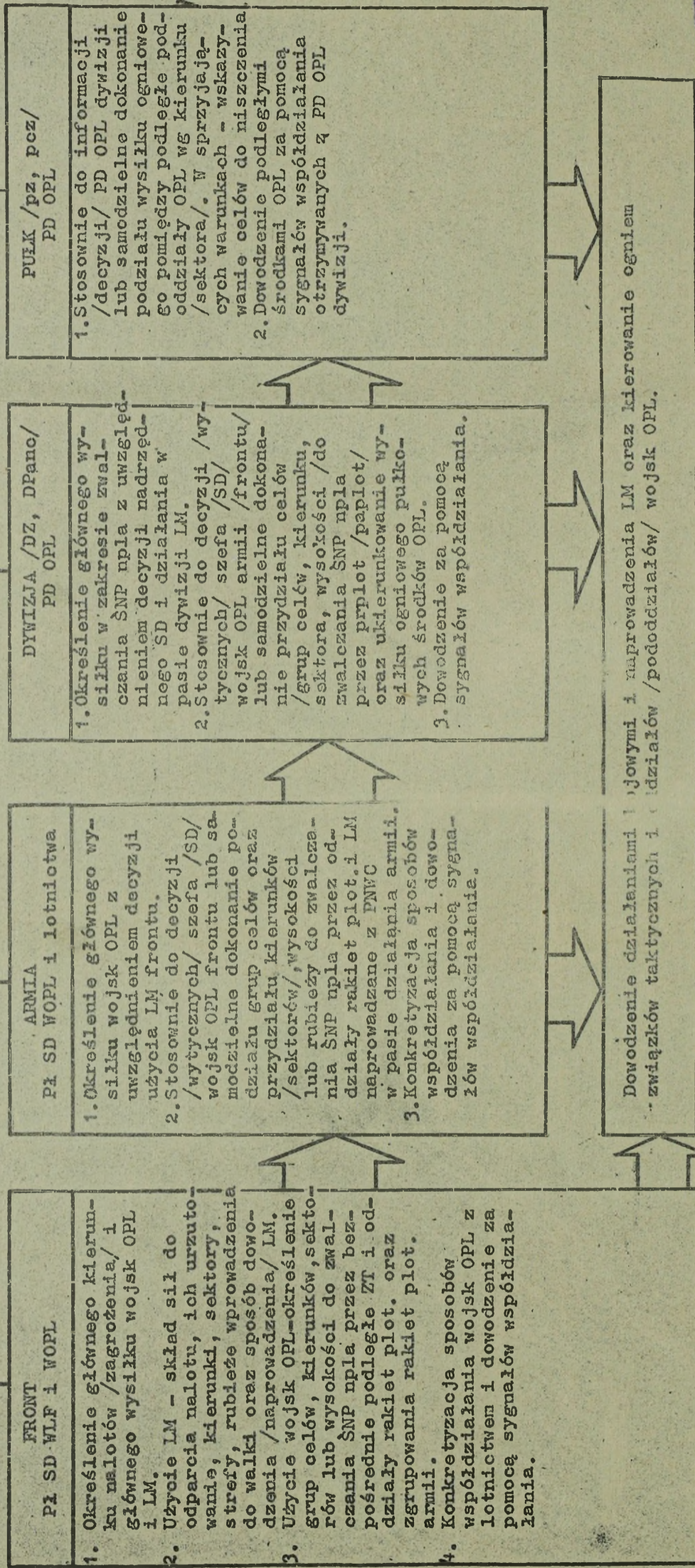
- stosownie do potencjalnego stanu zagrożenia z powietrza, na podstawie różnych źródeł informacji oraz przesłanek wynikających z oceny aktualnej sytuacji taktyczno-operacyjnej /np. wprowadzenie drugiego rzutu, podejście i forsowanie przez wojska przeszkody wodnej itp./ w czasie poprzedzającym nalot nieprzyjaciela - wprowadzenie dla sił i środków OPL gotowości bojowej nr 1;
- w toku trwania nalotu - ukierunkowywanie wysiłku rozpoznania i ogniowego podległych sił i środków OPL na wykrywaniu i niszczeniu celów powietrznych na określonych kierunkach, w wycinkach bojowych /sektorach/ lub przedziale wysokości;
- bieżące informowanie podległych punktów dowodzenia i środków ogniowych OPL w zakresie użycia i sposobu działania lotnictwa myśliwskiego;
- informowanie o przelotach własnych samolotów /śmigłowców/ przez strefę ognia środków OPL, a w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu lotnictwa - wprowadzanie okresowych zakazów prowadzenia ognia lub innych sygnałów współdziałania;
- sprawowanie stałego nadzoru nad realizacją zadań ogniowych i współdziałaniem z lotnictwem stosownie do ustaleń /wytycznych/ w okresie organizacji działań bojowych i potrzeb wynikających z rozwoju aktualnej sytuacji /np. ograniczenie realizacji manewru sprzętem - przesunięć i przegrupowań w celu maksymalnego zaangażowania środków OPL w walce itp./;
- powzięcie określonych decyzji po odparciu nalotu o przejściu sił i środków OPL do niższych stopni gotowości bojowej w celu odtworzenia zdolności do dalszych działań oraz ustalenie porządku pełnienia dyżurów bojowych w systemie OPL związku taktycznego /operacyjnego/.

Zakres i treść czynności punktów dowodzenia obroną przeciwlotniczą podczas odpierania nalotu /w systemie dowodzenia nieautomatyzowanym/ ilustruje rys. 7.

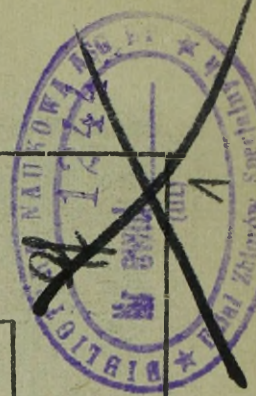
CZYNNOŚCI REALIZOWANE NA WSZYSTKICH PUNKTACH DOWODZENIA OPL

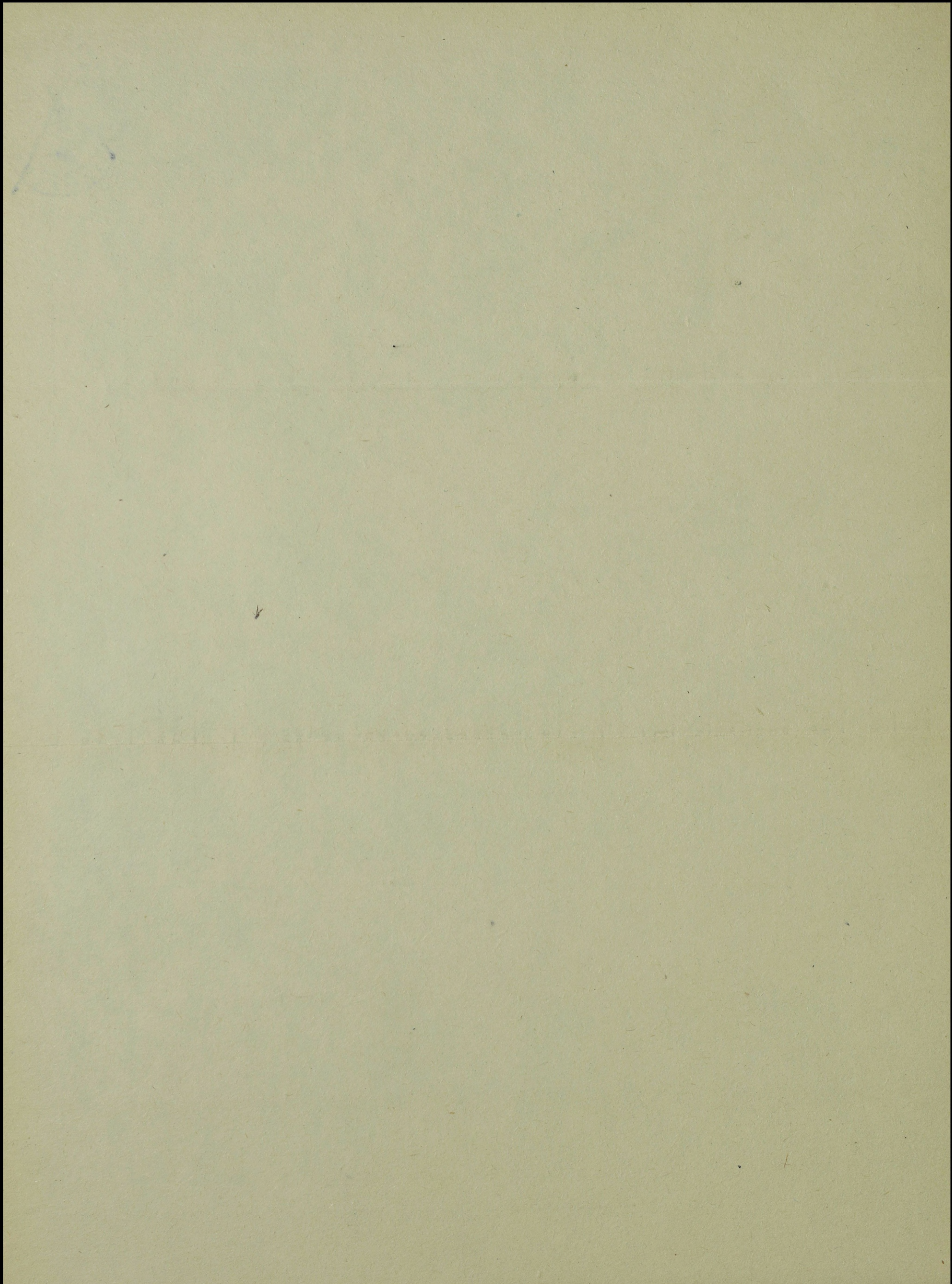
1. Dowodzenie środkami dyżurnymi oraz postawienie pozostałych sił i środków OPL w got. boj. nr 1.
2. Kierowanie środkami rozpoznania, zbior, opracowanie i przekazywanie informacji o sytuacji powietrznej i elektronicznej.
3. Aktualizacja danych o położeniu i możliwościach bojowych podległych sił i środków OPL.
4. Utrzymywanie współdziałania z sąsiadami i lotnictwem, ciągłe śledzenie i informowanie podwładnych o położeniu i działanośc / przelotach / własnych samolotów / śmigłowców/.
5. Analiza zadania otrzymanego z nadrzędnego PD, ocena sytuacji, powzięcie decyzji do odparcia nalotu i postawienie zadań bojowych /ogniowych/ podległym środkom OPL.
6. Ciągła kontrola realizacji postawionych zadań ogniowych, ocena ich rezultatów i złożenie meldunków przełożonym.

TREŚĆ DECYZJI DO ODPARCIA NALOTU I SPOŚÓB POSTAWIENIA ZADAŃ OGNIOWYCH



Rys. 7. Zakres i treść czynności realizowanych na punktach dowodzenia obroną przeciwlotniczą podczas odpierania nalotów /w systemie ni zautomatyzowanym/





Należy podkreślić, że w praktycznych rozwiązaniach niektóre czynności realizowane w procesie dowodzenia w związku z brakiem kompetencyjności mogą być świadomie eliminowane /lub dublowane/ w ogniwach pośrednich, jeśli ich rola sprowadza się jedynie do retransmisji informacji decyzyjnych. Dotyczy to zwłaszcza takich informacji, które z racji centralizacji dowodzenia należą wyłącznie do kompetencji wyższych szczebli kierowania. Na przykład w zakresie użycia i działania lotnictwa myśliwskiego oraz przelotów własnych samolotów możliwe jest - pod względem organizacyjnym - równoległe kierowanie tych informacji do PD szefów OPL dywizji i bezpośrednio do SD oddziałów rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych podległych związkom taktycznym /DZ, DPano/. Może to dotyczyć również innych informacji /decyzji/ przekazywanych dotychczas w relacjach bezpośredniej łączności pomiędzy SD OPL armii i PD OPL dywizji, które ze względu na treść stanowią wyższy stopień uogólnienia i mogą być wykorzystane przez SD pułków rakiet /artylerii/ przeciwlotniczych w procesie powzięcia decyzji do odparcia nalotu ŚNP nieprzyjaciela. W tym celu uzasadnione byłoby organizowanie specjalnej sieci radiowej współdziałania /podobnie jak to ma miejsce w lotnictwie i wojskach OPK/.

x

x

x

Przedstawiony w niniejszym materiale problem stanowi w swej podstawowej części uogólnione podstawy teoretyczne dowodzenia wojskami OPL /kierowania ogniem/ podczas odpierania uderzeń z powietrza. Wnosi określone uporządkowania natury terminologicznej i metodologicznej pojęć /kategorii/ i zjawisk występujących w procesie dowodzenia w oparciu o ogólną teorię sprawnego działania /prakseologię/ i naukowe podstawy kierowania /teorię organizacji i zarządzania/.

Autor zdaje sobie sprawę z faktu, iż jest to zaledwie przyczynek do szczegółowego opracowania i rozwinięcia zawartych w materiale, niekiedy bez głębszego uzasadnienia, stwierdzeń i uogólnień. Dlatego uznano za celowe - dla przedstawienia różnych poglądów, często sprzecznych definicji i pojęć oraz różnej ich interpretacji - załączyć w formie aneksów wypisy z różnych wydawnictw i publikacji.

Warto podkreślić, iż niektóre sugestie metodologiczno-praktycznych rozwiązań zawarte w niniejszym materiale opierają się na aktualnym stanie i możliwościach technicznych środków dowodzenia. Rozwinięcie tego tematu wymagać będzie uwzględnienia kierunków i tendencji, jakie niesie za sobą postęp techniczny i związany z tym proces przejścia do kompleksowej automatyzacji dowodzenia wojskami. Jest to jednak temat, który wymaga odrębnego opracowania.

4. A N E K S Y - WYPISY Z OFICJALNEJ LITERATURY PRZEDMIOTU

Celem załączenia do niniejszego opracowania wypisów z obowiązującej /oficjalnej/ literatury przedmiotu jest pokazanie, jak dalece niejednolicie formułowane są podstawowe pojęcia z zakresu dowodzenia wojskami OPL /w tym kierowania ogniem/ oraz jak różnie interpretuje się treść niektórych sformułowań i definicji. Zaprezentowane przykłady odnoszą się do wybranej dziedziny dowodzenia /kierowania/ wojskami OPL i powinny się stać inspiracją dla autorów różnych opracowań i wydawnictw, którzy kierując się ogólnymi zasadami teorii dowodzenia /teorii organizacji i zarządzania/ powinni stosować jednolitą konwencję w formułowaniu nowych pojęć /definicji/ i treści im przypisywanej.

Chodzi głównie o to, aby "język wojskowy", który jest specyficzny, był jednocześnie konkretny i komunikatywny. Aby nie trzeba było posługiwać się dodatkowymi wyjaśnieniami często prostych, ale równocześnie różnie rozumianych pojęć i kategorii sztuki wojennej. Posiada to praktyczne znaczenie zwłaszcza w dowodzeniu wojskami. Na przykład formułowanie w dokumentach bojowych takich zaleceń wykonawczych, jak: "dowodzenie /kierowanie ogniem/ centralizuje się...; decentralizuje się na szczeblu ..." itp. Co to stwierdzenie praktycznie oznacza dla wykonawcy, jakiego zakresu i treści funkcji dowodzenia /kierowania/ ono dotyczy, itp. - wątpliwości tego rodzaju rodzą się bardzo często w praktyce dowodzenia wojskami. Stąd w dalszej działalności teoretycznej /naukowej/ oraz w praktyce wydawniczej i publicystycznej niezbędne jest porządkowanie terminologiczne i merytoryczne stosowanych w wojskach OPL pojęć i kategorii.

Słownik podstawowych terminów wojskowych. Wyd. MON-Sztab Generalny WP
- komisja słownictwa wojskowego /sygn. Szt. Gen. 815/77/.

Dowodzenie - działalność dowództw wszystkich szczebli mająca na celu zabezpieczenie wykonywania przez podległe wojska postawionych im zadań. Dowodzenie powinny cechować: ciągłość, operatywność i stanowczość.

Kierowanie ogniem - zespół czynności polegający na zorganizowanym wykorzystaniu środków ogniowych przez dowódców podczas wykonywania zadań bojowych. Kierowanie ogniem stanowi podstawowy element kierowania walką i obejmuje takie czynności, jak: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie, ocena i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych potrzebnych do wykonania zadania, wskazywanie celów, postawienie zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu strzelania, ustalenie norm zużycia amunicji, wybór momentu otwarcia ognia,

obserwacje skuteczności i korygowanie ognia, utrzymanie jego reżimu oraz wykonanie manewru ogniem i środkami ogniowymi.

Mała encyklopedia wojskowa. Wyd. MON, 1970. Wydanie I.

Kierowanie ogniem - zespół czynności polegający na zorganizowanym wykorzystaniu środków ogniowych przez dowódców podczas wykonywania zadań bojowych; podstawowy element kierowania walką.

Do zasadniczych czynności kierowania ogniem należą: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie, ocena i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych potrzebnych do wykonania zadania, wskazywanie celów, postawienie zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu strzelania, określenie rodzaju i sposobu wykonania ognia oraz zużycia /normy/ amunicji i wybór momentu otwarcia ognia, obserwacja skuteczności ognia, poprawianie ognia i utrzymanie jego reżimu /dyscypliny/ oraz wykonanie manewru ogniem.

Ogniem kieruje się za pomocą komend, sygnałów i poprzez łączników. W celu dogodnego kierowania ogniem i wskazywania celów wyznacza się dozory.

F.K. Nieupokojew: Strielba zionitnymi raketami. Wyd. Ministerstwo Obrony ZSRR, Moskwa, 1980 /tłumaczenie własne/.

Kierowanie ogniem - zespół przedsięwzięć oraz czynności realizowanych przez dowódcę i skład bojowy /obsługę/ stanowiska dowodzenia w celu maksymalnego wykorzystania możliwości ogniowych pododdziałów podczas prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Kierowanie ogniem pododdziałów stanowi ważną część składową dowodzenia ich działalnością bojową. Obejmuje ono:

- analizę otrzymanego zadania do zwalczania /niszczenia/ celów powietrznych;
- ocenę sytuacji;
- powzięcie decyzji w zakresie zniszczenia /zwalczania/ nieprzyjaciela powietrznego;
- postawienie pododdziałom zadań ogniowych;
- kontrolę realizacji postawionych zadań ogniowych i ocenę wyników /rezultatów/ prowadzenia walki.

Przeciwlotniczy ogień raketowy charakteryzuje się szczególnie krótkim czasem trwania i wysoką dynamiką. Dlatego kierowanie ogniem realizowane jest w warunkach wyjątkowego ograniczonego czasu. Kierowanie ogniem

opiera się na racjonalnym połączeniu centralizacji i samodzielnym prowadzeniu ognia przez pododdziały.

Leksykon Wiedzy Wojskowej. Wyd. MON, 1979. Wydanie I.

Dowodzenie, kierowanie wojskami:

1. Całokształt celowej działalności dowódcy i sztabów realizowanej w ramach określonego systemu kierowania, zapewniającej wysoką gotowość bojową i właściwe przygotowanie wojsk do jak najlepszego osiągnięcia celów walki, bitwy lub operacji, sprawne wypracowanie decyzji, we właściwym czasie postawienie zadań bojowych, organizowanie i utrzymywanie współdziałania oraz bojowego lub operacyjnego zabezpieczenia działań, a także kontrola wykonania.

Dowodzenie jest szczególnym rodzajem kierowania ze względu na strukturę organizacyjną sił zbrojnych i specyfikę realizowanych przez nie zadań, zwłaszcza w warunkach działań wojennych ...

Kierowanie ogniem - hasło "OGIEŃ"

... Zespół czynności mających na celu zorganizowane wykorzystanie przez dowódcę będących w jego dyspozycji środków nosi nazwę k i e r o - w a n i a o g n i e m. Obejmuje ono m.in. takie czynności, jak: zajęcie stanowisk ogniowych, rozpoznanie i wybór celów, określenie rodzaju i liczby środków ogniowych niezbędnych do wykonania poszczególnych zadań ogniowych, przygotowanie danych do strzelania, określenie sposobu prowadzenia ognia, ustalenie norm zużycia amunicji, określenie czasu otwarcia ognia, obserwacji jego skuteczności i korygowania, utrzymania jego reżimu oraz wykonywania manewru ogniem i sprzętem. Dla ułatwienia kierowania ogniem i wskazywania celów wyznacza się dozory. Ogniem kieruje się głównie za pomocą komend i sygnałów.

Sowietskaja Wojennaja Encyklopedija. Wyd. Ministerstwa Obrony ZSRR, 1980 /tłumaczenie własne/.

Dowodzenie wojskami /siłami/, działalność dowódców /szefów/, sztabów, aparatu politycznego, służb i innych organów dowodzenia w zakresie utrzymania gotowości i zdolności bojowej wojsk /sił/, przygotowania operacji i działań bojowych oraz kierowania nimi podczas wykonywania postawionych zadań.

Kierowanie ogniem, przedsięwzięcia i działalność realizowana przez dowódców i sztaby w celu terminowego i efektywnego zastosowania ognia i wykonania zadań ogniowych ...

Kierowanie ogniem rakiet i artylerii przeciwlotniczej realizuje się w baterii /plutonie/ i wyżej.

Podczas organizacji kierowania ogniem określa się sposób wyboru celów, podziały celów, kolejność otwarcia i prowadzenia ognia, sposoby współdziałania ogniowego pomiędzy sąsiednimi pododdziałami /oddziałami/, współdziałanie z lotnictwem myśliwskim oraz przygotowuje się do pracy bojowej zautomatyzowany system /zestaw/ dowodzenia.

Kierowanie ogniem rozpoczyna się z momentem wykrycia nieprzyjaciela powietrznego i obejmuje: ocenę sytuacji powietrznej i radioelektronicznej, możliwości podległych środków OPL i warunków meteorologicznych; powzięcie decyzji do odparcia nalotu nieprzyjaciela /prowadzenia ognia/; postawienie zadań środkom rozpoznania, oddziałom i pododdziałom rakiet i artylerii przeciwlotniczej; realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim; kontrolę działalności bojowej oddziałów i pododdziałów i ocena rezultatów ognia.

Podczas kierowania ogniem na SD realizuje się zbiór i zobrazowanie informacji o nieprzyjacielu powietrznym, własnym lotnictwie, podległych środkach i in.

W czasie oceny sytuacji powietrznej określa się: liczbę celów, ich współrzędne, skład i ugrupowanie bojowe; kierunki i wysokości działania; prawdopodobny manewr w celu pokonania OPL; charakter i intensywność stosowanych przez nieprzyjaciela zakłóceń; spodziewaną długotrwałość i gęstość nalotu; czas dolotu celów; działalność własnego lotnictwa i inne dane.

Podstawę kierowania ogniem stanowi decyzja dowódcy do odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego. Z zasady określa się w niej: cele powietrzne, do zniszczenia których ześrodkowuje się główny wysiłek środków przeciwlotniczych; oddziały /pododdziały/, które wyznacza się do odparcia nalotu, i podział celów między nimi; sposoby ogniowego oddziaływania /ześrodkowanie lub podział ognia/ i zadania ogniowe, które stawia się, uwzględniając odległość wykrycia i liczbę celów powietrznych, możliwości środków dowodzenia i środków ogniowych.

Pododdziałom /oddziałom/ przeciwlotniczym z zasady podaje się: współrzędne i numer celu, kolejność prowadzenia ognia, w przypadkach koniecznych również sposób współdziałania z sąsiednimi pododdziałami przeciwlotniczymi i lotnictwem myśliwskim, a także odpowiednie komendy /ispolnitelnaja komanda/.

Wskazanie celów środkom przeciwlotniczym realizuje się: według kwadratów siatki /patrz siatka OPL/; według prostokątnych lub sferycznych współrzędnych; według kierunków /azymutu lub stron świata/; według pozorów; według sektorów - określając granice obszaru lotu celów w płaszczyźnie poziomej; względem położenia celów - wskazując położenie celu

w grupie w stosunku do innego celu.

Dla kierowania ogniem wykorzystuje się techniczne środki: zobrazowania sytuacji powietrznej; przekazania i zbioru informacji radiolokacyjnej; wskazywania celów i przekazania komend dowodzenia; zobrazowania danych o położeniu, stanie i działalności bojowej środków przeciwlotniczych; elektroniczne urządzenia obliczeniowe /zestawy/ dla zobrazowania sytuacji powietrznej, wymiany informacji, podziału celów i wypracowania optymalnych decyzji do prowadzenia ognia.

Instrukcja kierowania ogniem artylerii naziemnej. Cz. I.
Kierowanie ogniem dywizjonu /pułku, brygady/. Wyd. MON, 1965
/sygn. Art. 249/65/.

Kierowanie ogniem artylerii stanowi całokształt przedsięwzięć oraz czynności dowódców artylerii i ich sztabów w celu przygotowania i najkorzystniejszego zastosowania ognia do rażenia npla^{x/}.

Kierowanie ogniem obejmuje:

- organizację i prowadzenie rozpoznania;
- określenie rodzaju i współrzędnych celów;
- organizację łączności;
- dowiązanie topogeodezyjne;
- przygotowanie meteorologiczne;
- przygotowanie balistyczne;
- przygotowanie techniczne;
- planowanie ognia;
- postawienie zadań ogniowych oraz podawanie komend do wywołania, przeniesienia i przerwania ognia;
- określenie nastaw do ognia skutecznego;
- kontrolę gotowości pododdziałów do wykonania zadań ogniowych;
- poprawienie i kontrolę wyników ognia.

x/ UWAGA: podobnie ujmuje "Instrukcja strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej". Wyd. MON, 1976 /sygn. Art. 585/76/.

Instrukcja kierowania ogniem artylerii przeciwlotniczej
wojsk OPL. Wyd. MON/SWOPL, 1970/ sygn. Wojska OPL 66/59/.

Rozdział I

OGÓLNE ZASADY KIEROWANIA OGNIEM

1. Kierowanie ogniem jest podstawą dowodzenia artylerią przeciwlotniczą. Polega ono na realizowaniu przez dowódców i sztaby przedsięwzięć zapewniających jak najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych artylerii przeciwlotniczej w celu zadania maksymalnych strat nieprzyjacielowi działającemu z powietrza.

Kierowanie ogniem oddziału /pododdziału/ artylerii przeciwlotniczej obejmuje całość czynności dowódcy oddziału /pododdziału/ i załóg punktów dowodzenia w zakresie zwalozania powietrznych środków napadu nieprzyjaciela.

Należyce zorganizowane i sprawne kierowanie ogniem jest podstawą pomyślnego wykonania zadań przez oddziały /pododdziały/ artylerii przeciwlotniczej.

2. Kierowanie ogniem artylerii przeciwlotniczej obejmuje:

- doprowadzenie pułku /baterii/ do stanu gotowości numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń promieniotwórczych, chemicznych i zakażeń biologicznych oraz ocenę możliwości ogniowych pułku /baterii/;
- podjęcie decyzji do odparcia nalotu nieprzyjaciela;
- postawienie bateriom zadań ogniowych;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonania przez pododdziały zadań ogniowych, nadzór nad zużyciem i uzupełnieniem amunicji;
- ocenę i ewidencję wyników działań bojowych oraz meldowanie o nich przełożonym /.../.

5. Kierowanie ogniem pułku /baterii/ artylerii przeciwlotniczej organizuje się po otrzymaniu zadania bojowego.

W zakres czynności przygotowawczych wchodzi:

- organizowanie rozpoznania środków napadu powietrznego i wskazywania celów;
- organizowanie łączności;
- przygotowanie SD /RPD/ pułku /baterii/ do pracy;
- przygotowanie pułku /baterii/ do strzelania;
- opracowanie i doprowadzenie do wykonawców "Zarządzenia bojowego do organizacji rozpoznania, kierowania ogniem i współdziałania".

6. W zależności od charakteru działań osłanianych wojsk, od ugrupowania bojowego pułku artylerii przeciwlotniczej, możliwości organizacji

rozpoznania i wskazywania celów oraz od sposobu działania nieprzyjaciela z powietrza, kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej może być scentralizowane lub zdecentralizowane.

7. Scentralizowane kierowanie ogniem jest podstawowym sposobem kierowania ogniem artylerii przeciwlotniczej; polega na połączeniu działań wszystkich baterii dla odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego; jest zgodne z decyzją dowódcy pułku, a podstawowym jego warunkiem jest jednomyślne rozumienie sytuacji powietrznej oraz terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom.

Scentralizowane kierowanie ogniem umożliwia najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych pułku i zapewnia najmniejsze zużycie amunicji. Stosuje się je we wszystkich wypadkach, kiedy istnieje możliwość terminowego postawienia zadań ogniowych bateriom.

Podczas scentralizowanego kierowania ogniem nie zdejmuje się z dowódców baterii odpowiedzialności za otwarcie na czas ognia i nie ogranicza się ich inicjatywy w przypadku zmiany sytuacji powietrznej.

8. Zdecentralizowane kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej polega na realizacji wszystkich czynności w zakresie prowadzenia ognia przez dowódców baterii wchodzących w skład pułku /dywizjonu/. Stosuje się je, gdy nieprzyjaciel powietrzny został wykryty w odległości uniemożliwiającej dowódcy pułku terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom, podczas odpierania nalołów dużej ilości małych grup i pojedynczych celów powietrznych rozróżnionych wzdłuż frontu, urzutowanych w głąb i w wysokości, podczas nagłej zmiany sytuacji powietrznej oraz w przypadku utraty łączności z dowódcą pułku.

We wszystkich wypadkach dowódca pułku obowiązany jest informować baterie o sytuacji powietrznej i działaniach własnego lotnictwa myśliwskiego.

Rozdział V

STRZELANIE ODDZIAŁAMI ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ DO CELÓW POWIETRZNYCH

52. Bezpośrednie przygotowanie pułku do strzelania rozpoczyna się w momencie otrzymania na stanowisku dowodzenia pułku pierwszych danych o celu powietrznym. Przygotowanie to obejmuje^{x/}:

- rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego;
- odzwierciedlenie sytuacji powietrznej na planszetach;

x/ Por. pkt 2 - Kierowanie ogniem.

- analizę i ocenę sytuacji powietrznej;
- powzięcie decyzji o wyborze celu i sposobie prowadzenia ognia;
- wskazanie celów i postawienie zadań bateriom.

Przygotowanie bezpośrednio powinno być ukończone z takim wyliczeniem, aby baterie mogły rozpocząć strzelanie na granicznych odległościach właściwych dla danego sprzętu.

Instrukcja wojsk OPL. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB". Wyd. MON/SWOPL, 1975 /sygn. Wojska OPL 100/74/.

Rozdział I

ZASADY OGÓLNE

1. Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i stanowi zespół przedsięwzięć wykonywanych w celu najbardziej pełnego wykorzystania możliwości ogniowych baterii rakiet przeciwlotniczych dla zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

2. Organizacja kierowania ogniem rakiet obejmuje:

- wybór miejsc dla rozmieszczenia elementów stanowiska dowodzenia i przygotowania ich do pracy;
- organizację rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego;
- organizację łączności dla przekazywania komend, zarządzeń i meldunków oraz dla wymiany informacji o podjętych decyzjach między stanowiskami dowodzenia;
- topogeodezyjne przygotowanie strzelania i kierowania ogniem;
- przekazywanie bateriom ogniowym wskazówek do prowadzenia ognia oraz zasad współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL.

3. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych zaczyna się w momencie wykrycia celu powietrznego przez radiolokacyjną stację wstępnego poszukiwania lub w chwili otrzymania przez stanowisko dowodzenia pułku danych o nieprzyjacielu powietrznym w sieci powiadamiania. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych obejmuje:

- przejście pododdziałów pułku w stan gotowości odpowiadającej zaistniałej sytuacji /powietrznej, naziemnej/;
- analizę zadania ogniowego postawionego przez szefa wojsk OPL oraz ocenę sytuacji powietrznej;
- podjęcie decyzji odparcia nalotu, postawienie zadań ogniowych bateriom;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL;

- regulowanie zużycia rakiet w pododdziałach i kierowanie ich uzupełnieniem;
- kontrolę wykonania zadań ogniowych;
- ocenę wyników walki z nieprzyjacielem powietrznym i meldowanie o niej przłożonemu.

5. Do głównych zasad kierowania ogniem należą: centralizacja, wysokie wymagania i elastyczność dowodzenia, ciągłość rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego z wykorzystaniem wszystkich środków rozpoznania; ostrzelanie maksymalnej ilości celów; zmasowanie ognia; ciągłość oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela powietrznego.

6. C e n t r a l i z a c j a k i e r o w a n i a o g n i e m : polega na stałym kierowaniu przez dowódcę pułku ogniem pododdziałów ogniowych, określeniu stopnia centralizacji i podziału celów, sposobie stawiania zadań ogniowych oraz rodzaju oddziaływania ogniowego na cele powietrzne.

Ciągłość kierowania ogniem osiąga się przez: podejmowanie na czas decyzji i szybkie przekazywanie zadań ogniowych podwładnym, niezawodną łączność; zastosowanie przedsięwzięć przeciwko rozpoznaniu nieprzyjaciela; ochronę swoich środków radiotechnicznych przed przeciwdziałaniem przeciwnika; właściwe rozmieszczenie stanowisk dowodzenia; szybkie przekazanie /w razie potrzeby/ dowodzenia z jednego stanowiska na drugie oraz przywrócenie dowodzenia w przypadku jego naruszenia.

Wymagania dotyczące kierowania ogniem polegają na z d e c y d o w a n y m i k o n k r e t n y m w p r o w a d z a n i u w ż y c i e p o d j ę t y c h d e c y z j i o d p a r c i a n a l o t u .

14. Podziału celów między pododdziały ogniowe dokonuje się w zależności od odległości wykrycia celów, ich liczby, stosowania oraz intensywności zakłóceń, a także od rodzaju ugrupowania bojowego pułku. Podział celów może być scentralizowany, zdecentralizowany i kombinowany.

Przy s o e n t r a l i z o w a n y m p o d z i a l e c e l ó w dowódcy baterii samodzielnie wybierają cele do ostrzału i zniszczenia, kierując się wskazówkami do prowadzenia ognia wydanymi przez dowódcę pułku.

Przy k o m b i n o w a n y m p o d z i a l e c e l ó w występuje jednocześnie scentralizowany i zdecentralizowany podział celów. Część pododdziałów ostrzeliwuje wówczas cele wyznaczone przez stanowisko dowodzenia pułku, a część cele wybrane samodzielnie.

Kierowanie ogniem brygady-dywizjonu rakiet przeciwlotniczych "KRUG". Wyd. MON/SWOPL, 1977 /sygn. Wojska OPL 124/76/.

Rozdział I
ZASADY OGÓLNE

1. Kierowanie ogniem jest elementem składowym dowodzenia działaniami bojowymi brygady /dywizjonu/. Jego celem jest zapewnienie najbardziej pełnego wykorzystania możliwości bojowych przy odpieraniu nalotu nieprzyjaciela powietrznego.

Kierowanie ogniem brygady /dywizjonu/ rakiet przeciwlotniczych polega na stawianiu zadań ogniowych /wskazaniu celu/ oraz wyznaczeniu /zmianie/wycinków ogniowych, w granicach których dywizjon /bateria/ prowadzi ogień samodzielnie.

2. Kierowanie ogniem zaczyna się w momencie otrzymania danych o nieprzyjacielu powietrznym na stanowisku dowodzenia brygady /dywizjonu/ lub zarządzenia gotowości numer jeden.

Kierowanie ogniem obejmuje:

- przejście brygady /dywizjonu/ w gotowość numer jeden;
- kierowanie radiolokacyjnymi stacjami wstępnego poszukiwania oraz wykrywania i wskazywania celów;
- ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych brygady /dywizjonu/;
- realizacja współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami OPL;
- podjęcie decyzji do niszczenia celów powietrznych;
- postawienie zadań dywizjom /bateriom/ i kontrolę ich wykonania;
- określenie sposobu przygotowania rakiet przez baterię techniczną z uwzględnieniem ich zużycia w czasie odpierania nalotu;
- regulowanie zużycia rakiet w dywizjach /bateriach/ i kierowanie ich uzupełnieniem;
- ocenę wyników walki z nieprzyjacielem powietrznym i meldowanie o nich przełożonemu.

4. Kierowanie ogniem realizuje się na stanowiskach dowodzenia brygady i dywizjonów.

Wytyczne do odpierania nalotu nieprzyjaciela powietrznego, współdziałania z innymi środkami OPL oraz informacje o podziale celów między nimi otrzymuje dowódca brygady z OK OPL frontu /armii/ /.../.

9. /.../. W zależności od charakteru działań nieprzyjaciela powietrznego, stopnia gotowości dywizjonów do prowadzenia ognia, ugrupowania bojowego brygady, a także możliwości środków rozpoznania i dowo-

dzenia podział celów może być scentralizowany i zdecentralizowany i kombinowany.

Przy scentralizowanym podziale celów dywizjony prowadzą ogień tylko do celów przydzielonych im do zniszczenia przez stanowisko dowodzenia brygady.

W przypadku zdecentralizowanego podziału celów dowódcy dywizjonów samodzielnie wybierają cele w określonych wycinkach. Stanowisko dowodzenia brygady w tych przypadkach nie dokonuje podziału celów.

Przy kombinowanym podziale celów w brygadzie stosuje się jednocześnie scentralizowany i zdecentralizowany podział celów. Dywizjony niszczą cele wyznaczone przez stanowisko dowodzenia brygady; oprócz tego, jeśli część baterii nie prowadzi ognia, dowódcy dywizjonów sami wybierają cele do zwalczania.

Regulamin walki artylerii przeciwlotniczej wojsk lądowych /pułk artylerii przeciwlotniczej/. Wyd. MON/SWOPL, 1971 /sygn. Wojska OPL 74/70/.

Rozdział II

DOWODZENIE PUŁKIEM ARTYLERII PRZECIWLOTNICZEJ

1. Zasady ogólne

15. Dowodzenie pułkiem artylerii przeciwlotniczej polega na ciągłym kierowaniu przez dowódcę i sztab działaniem oddziału /pododdziałów/ podczas przygotowania i prowadzenia działań bojowych.

Dowodzenie pułkiem obejmuje:

- utrzymywanie stałej gotowości bojowej i wysokiego stanu moralno-politycznego żołnierzy;
- ciągle zbieranie i studiowanie danych o sytuacji powietrznej i naziemnej;
- podejmowanie w porę decyzji i przekazywanie podwładnym zadań oraz ciągle kierowanie ogniem i manewrem;
- przygotowanie pododdziałów do działań bojowych i wszechstronne ich zabezpieczenie;
- dowodzenie pododdziałami w toku działań bojowych;
- utrzymywanie ciągłego współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej, z sąsiednimi oddziałami artylerii przeciwlotniczej i osłanianymi wojskami;
- kontrolę wykonania postawionych zadań i udzielenie pododdziałom pomocy.

2. Organizacja działań bojowych /.../.

3. Dowodzenie i kierowanie ogniem /.../.

28. Jednym z ważniejszych elementów dowodzenia pułkiem artylerii przeciwlotniczej jest kierowanie ogniem, które obejmuje:

- postawienie baterii w gotowość numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń i zakazań oraz ocenę możliwości ogniowych pułku;
- podjęcie decyzji odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego;
- postawienie bateriom zadań ogniowych;
- współdziałanie z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonania zadań ogniowych przez pododdziały, nadzór nad zużyciem i uzupełnieniem amunicji;
- przedsięwzięcia zmierzające do odtworzenia gotowości bojowej pododdziałów i likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela;
- ocenę i ewidencję rezultatów działań bojowych i meldowanie o nich przełożonemu.

W kierowaniu ogniem pułku można przyjąć system planszety lub zaautomatyzowany.

33. W zależności od charakteru działań osłanianych wojsk, ugrupowania bojowego pułku, możliwości środków rozpoznania i dowodzenia oraz charakteru działania nieprzyjaciela powietrznego, kierowanie ogniem pułku może być scentralizowane lub zdcentralizowane.

Soentralizowane kierowanie ogniem jest zasadniczym sposobem kierowania ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej. Polega ono na połączeniu działań wszystkich baterii dla odparcia nalotu nieprzyjaciela powietrznego, zgodnie z decyzją dowódcy pułku, a podstawowym jego warunkiem jest jednomyślne rozumienie sytuacji powietrznej oraz terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom.

Scentralizowane kierowanie ogniem umożliwia najpełniejsze wykorzystanie możliwości ogniowych pułku i zapewnia najmniejsze zużycie amunicji. Stosuje się je zawsze, gdy jest możliwość terminowego postawienia zadań ogniowych bateriom.

Podczas scentralizowanego kierowania ogniem dowódcy pododdziałów odpowiedzialni są za otwarcie na czas ognia oraz podjęcie decyzji w przypadku zmiany sytuacji powietrznej.

Zdecentralizowane kierowanie ogniem pułku artylerii przeciwlotniczej polega na podejmowaniu przez dowódców baterii samodzielnych decyzji odpierania nalotów i prowadzenia ognia. Stosuje się je, gdy nieprzyjaciel powietrzny został wykryty w odległości uniemoż-

liwiającej dowódcy pułku terminowe postawienie zadań ogniowych bateriom, podczas odpierania nalotów dużej ilości małych grup i pojedynczych w głąb i według wysokości, podczas nagłej zmiany sytuacji powietrznej oraz w przypadku utraty łączności ze stanowiskiem dowodzenia. We wszystkich tych wypadkach dowódca pułku obowiązany jest informować baterie o sytuacji powietrznej i o działalności własnych samolotów.

Kierowanie ogniem baterii odbywa się przez radio lub telefonicznie przez wydawanie komend i wskazywanie celów.

Projekt regulaminu walki wojsk OPL - brygada, pułk, dywizjon, bateria. Oprac. SWOPL, 1981.

Rozdział II

DOWODZENIE WOJSKAMI OPL

1. Postanowienia ogólne

28. Dowodzenie wojskami OPL jest to celowa i ukierunkowana działalność szefów, dowódców i sztabów wojsk OPL polegających na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wojsk obrony przeciwlotniczej, przygotowaniu ich do działań bojowych i kierowaniu nimi podczas wykonywania postawionych zadań.

Dowodzenie obejmuje: ciągły zbiór, studicwanie i analizę danych dotyczących aktualnej sytuacji; podejmowanie decyzji; stawianie zadań i doprowadzenie ich do podwładnych; kierowanie ogniem i manewrem związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów; organizację i utrzymanie współdziałania, organizację i prowadzenie pracy partyjno-politycznej; bojowe, specjalne, tylowe i techniczne zabezpieczenie działań bojowych; organizację łączności; bezpośrednie kierowanie przygotowaniem wojsk OPL do wykonania zadań oraz ich działalnością bojową; organizację i przeprowadzenie kontroli oraz inne przedsięwzięcia.

4. Dowodzenie wojskami OPL podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego

61. Dowodzenie wojskami OPL podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego organizuje się z uwzględnieniem prawdopodobnego charakteru i sposobów jego działania, a także zadań wykonywanych przez związki taktyczne /oddziały/ OPL i warunków współdziałania z lotnictwem myśliwskim, wojskami OPK, a na kierunku nadmorskim - siłami OPL Marynarki Wojennej.

62. Dowodzenie realizuje się:

- w SD OPL armii - przeciwlotniczymi /radiotechnicznymi/ związkami taktycznymi /oddziałami/ podporządkowania armijnego; lotnictwem myśliwskim osłaniającym armię /poprzez punkt dowodzenia bojowego lotnictwem myśliwskim /PDB LM/; środkami OPL dywizji zmechanizowanych /pancernych/;
- z SD przeciwlotniczego /radiotechnicznego/ związku taktycznego /oddziału/ - pododdziałami przeciwlotniczymi /radiotechnicznymi/;
- z PD OPL dywizji - pułkiem przeciwlotniczym i środkami OPL pułków zmechanizowanych /pancernych/;
- z PD OPL pułku - przeciwlotniczymi pododdziałami pułku.

64. Zadania bojowe do odparcia nalotu stawiane są przez szefa wojsk OPL osobiście lub poprzez grupę dowodzenia bojowego SD OPL, a zadania dla lotnictwa myśliwskiego stawiane są z reguły poprzez dowódcę PDB CDB LMF.

Szef wojsk OPL armii podczas stawiania zadań do odparcia nalotu z reguły określa: jakie przeciwlotnicze związki taktyczne /oddziały/ wyznacza się do odparcia nalotu, numery celów lub kierunki, sektory, wysokości, na których cele powinny być niszczone ogniem przeciwlotniczych związków taktycznych /oddziałów/ i przez lotnictwo myśliwskie.

Szef OPL dywizji po otrzymaniu zadań ogniowych wskazuje dowódcy pułku przeciwlotniczego i szefom OPL pułków numery celów przeznaczonych do niszczenia.

Dowódcy przeciwlotniczych związków taktycznych /oddziałów/ i szefowie OPL pułków zmechanizowanych /pancernych/ otrzymawszy zadanie dokonują rozdziału wyznaczonych /wybranych/ celów dla poszczególnych pododdziałów, stawiają zadania ogniowe i w razie konieczności określają rozchód rakiet na każdy cel.

Jednocześnie z postawieniem zadań przeciwlotniczym związkom taktycznym i oddziałom określa się zasady i sposób współdziałania z lotnictwem myśliwskim w strefach ich ognia.

66. Na SD OPL armii i SD związku taktycznego /oddziału/ organizuje się stałe dyżury bojowe. Z chwilą pojawienia się nieprzyjaciela powietrznego w strefie rozpoznania radiolokacyjnego lub z chwilą otrzymania o nim danych z SD OPL przełożonego /sąsiada/ obsługa bojowa stanowiska dowodzenia wykonuje następujące zadania: zabezpiecza terminowe przejście wojsk OPL do gotowości numer jeden i udokładnia dane o charakterze nalotu, przygotowuje dane do podjęcia decyzji na odparcie nalotu; zabezpiecza terminowe doprowadzenie zadań ogniowych do podwładnych i kontrolę ich wykonania.

68. Szef wojsk OPL armii, otrzymawszy dane o nieprzyjacielu powietrznym, ocenia sytuację powietrzną, stan sił i środków OPL, podejmuje decyzję do odparcia nalotu i stawia zadania wojskom OPL i lotnictwu myśliw-

skiemu, a także udokładnia sposób współdziałania z wojskami OPL frontu i sąsiadów.

69. W rezultacie oceny sytuacji szef wojsk OPL armii podejmuje decyzję do odparcia nalotu, w której określa: na jakich kierunkach lub do zniszczenia jakich grup nieprzyjaciela powietrznego skupić główny wysiłek obrony przeciwlotniczej, gdzie, kiedy, kto i jakimi siłami powinien zniszczyć nieprzyjaciela powietrznego, sposób współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim podczas odparcia nalotu.

Regulamin walki wojsk raketowych obrony powietrznej kraju.
Brygada /dywizja, pułk/. Wyd. DW OPK, 1981 /sygn. OPK 843/80/.

ZASADY DOWODZENIA

38. Dowodzenie jest to działalność dowództw wszystkich szczebli, mająca na celu zabezpieczenie wykonania przez podległe wojska postawionych im zadań.

Dowodzenie wojskami raketowymi obrony powietrznej kraju polega na ciągłym oddziaływaniu przez dowódcę i sztab na podległe wojska w celu pomyślnego wykonania postawionych zadań.

39. Dowodzenie pododdziałami wojsk raketowych obejmuje:

- kształtowanie wysokiego stanu moralno-politycznego podległych żołnierzy;
- utrzymywanie zdolności do terminowego osiągnięcia gotowości bojowej;
- ciągłe i uporczywe prowadzenie rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego;
- terminowe podejmowanie decyzji i doprowadzenie zadań do podwładnych;
- realizację przedsięwzięć przygotowania wojsk do prowadzenia działań bojowych oraz wszechstronnego ich zabezpieczenia;
- dowodzenie wojskami w czasie prowadzenia działań;
- organizację i realizację ciągłego współdziałania;
- stałą kontrolę wykonania postawionych wojskom zadań i udzielenie im pomocy.

40. Dowodzenie wojskami raketowymi powinno być: operatywne, ciągłe, stanowcze, elastyczne i skryte.

KIEROWANIE OGNIEM DYWIZJONÓW RAKIETOWYCH

47. Kierowanie ogniem dywizjonów raketowych jest to całokształt działalności dowódcy, sztabu i grup bojowych stanowiska dowodzenia w czasie odpierania nalotu mającej na celu maksymalne wykorzystanie możliwości ogniowych.

Kierowanie ogniem dywizjonów rakietowych stanowi część składową dowodzenia dywizjonami w czasie działań bojowych.

48. Kierowanie ogniem dywizjonów rakietowych obejmuje:

- udokładnianie zadań do zniszczenia celów wskazanych przez dowódcę korpusu /starszego dowódcę połączanego stanowiska dowodzenia/;
- wszechstronną ocenę sytuacji powietrznej;
- podjęcie decyzji dotyczącej przeprowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym;
- postawienie zadań dywizjom;
- realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony powietrznej;
- kontrolę wykonania postawionych zadań;
- ewidencjonowanie rezultatów walki i składanie meldunków przełożonym.

52. Kierowanie ogniem dywizjonów rakietowych może odbywać się sposobem scentralizowanym, zdecentralizowanym i mieszanym.

53. Soentralizowany sposób kierowania ogniem dywizjonów jest sposobem podstawowym i stosuje się go zawsze wtedy, kiedy zapewnia on skuteczne niszczenie celów ze wszystkich kierunków i w całym przedziale wysokości spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela powietrznego.

Soentralizowany sposób kierowania ogniem polega na tym, że wskazanie celów i postawienie zadań dywizjom rakietowym do ich zniszczenia odbywa się ze stanowiska dowodzenia brygady rakietowej.

54. Zdecentralizowany sposób kierowania ogniem dywizjonów stosuje się w sytuacjach wymuszonych brakiem łączności w kanałach dowodzenia lub brakiem możliwości terminowego wskazywania celów dywizjom rakietowym.

Zdecentralizowany sposób kierowania ogniem polega na tym, że dowódcy dywizjonów rakietowych, kierując się decyzją dowódcy brygady odnośnie organizacji i prowadzenia działań bojowych przedstawioną w rozkazie i planie działań bojowych lub uprzednio postawionym zadaniem, samodzielnie podejmują decyzję dotyczącą zniszczenia celów.

55. Mieszany sposób kierowania ogniem stosuje się w sytuacjach taktycznych nie pozwalających w pełni wykorzystać soentralizowanego sposobu kierowania, jak: utrata łączności w kanale dowodzenia z niektórymi dywizjonami, duża gęstość nalotu nieprzyjaciela, silne zakłócenie radioelektroniczne lub niedostateczna głębokość informacji radiolokacyjnej wojsk radiotechnicznych nie pozwalająca na terminowe postawienie zadań ogniowych dywizjom.

Mieszany sposób kierowania ogniem polega na tym, że dowódcy niektórych dywizjonów ze składu brygady w swoich sektorach bojowych lub w strefie ognia brygady /do określonych rubieży kierowania ogniem/ podejmują decyzje dotyczące zniszczenia celów samodzielnie, a dowódcy dywizjonów brygady, znajdujący się w innych sytuacjach taktycznych, otrzymują wskazania i zadania odnośnie zniszczenia celów ze stanowiska dowodzenia brygady.

PRZYGOTOWANIE DO DZIAŁAŃ BOJOWYCH

84. Przygotowanie brygady raketowej do działań bojowych jest to realizacja całokształtu przedsięwzięć planistycznych i organizacyjnych zapewniających wykonanie zadania bojowego.

Przygotowanie brygady do działań bojowych obejmuje:

- podjęcie decyzji dotyczącej organizacji i prowadzenia działań;
- opracowanie dokumentów bojowych;
- postawienie zadań bojowych;
- organizację systemu ognia i systemu dowodzenia;
- organizację systemu rozpoznania;
- organizację zabezpieczenia działań bojowych;
- przygotowanie pododdziałów do wykonania zadań.

/.../ Wszystkie przedsięwzięcia poprzedzające postawienie zadań bojowych podległym pododdziałom, nazywa się planowaniem działań bojowych, a pozostałe - organizacją działań bojowych.

85. Okres przygotowania do działań bojowych zaczyna się z chwilą otrzymania zadania bojowego, a kończy - rozpoczęciem działań bojowych.

104. Organizacja systemu ognia w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć związanych z rozmieszczeniem pododdziałów w ugrupowaniu bojowym brygady, przeprowadzeniem prac zapewniających osiągnięcie wymaganych dopuszczalnych kątów zakrycia, topograficznym przygotowaniem dowodzenia i strzelania, oblotem stacji radiolokacyjnych przez samoloty o różnej skutecznej powierzchni odbicia i określeniem sposobów kierowania ogniem - w zależności od spodziewanej sytuacji powietrznej.

105. Organizacja systemu dowodzenia w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć, związanych z wyborem, rozbudową i przygotowaniem do pracy stanowisk dowodzenia brygady i podległych dywizjonów, topograficznym dowiązaniem elementów ugrupowania bojowego, organizacją łączności i sprawdzeniem zaplanowanych sposobów kierowania ogniem pododdziałów.

106. Organizacja rozpoznania w brygadzie raketowej składa się z zespołu przedsięwzięć wykonywanych przez dowódcę, sztab i podległe dywizjony w celu zdobycia wiadomości o stanie, ugrupowaniu, strukturze organizacyjnej oraz działaniu środków napadu powietrznego.

Materiały do szkolenia operacyjno-taktycznego /problematyka wojsk OPL. Wyd. MON/Sztab Gen. WP, 1976/ sygn. Szt. Gen. wewn. 20/1/76/

II. Rozpoznanie ŚNP i kierowanie ogniem w brygadzie rakiet przeciwlotniczych „KRUG”

Kierowanie ogniem brygady rakiet przeciwlotniczych jest kompleksem przedsięwzięć realizowanych w celu jak najpełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych dywizjonów i baterii dla odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem brygady rakiet przeciwlotniczych obejmuje: osiągnięcie gotowości do prowadzenia ognia zgodnie z wymogami sytuacji powietrznej i naziemnej; zorganizowanie systemu ognia brygady; analizę zadania ogniowego otrzymanego z OK OPL armii, ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych brygady; kierowanie pracą RSWP; podjęcie decyzji do odparcia nalotu /zniszczenia celów/ i postawienie zadań ogniowych; realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL; normowanie zużycia rakiet i kierowanie ich uzupełnieniem w pododdziałach; kontrolę wykonania zadań przez pododdziały; ocenę rezultatów walki i meldowanie o nich przełożonemu.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja; koncentracja ognia; nieprzerwane oddziaływanie ogniowe na cel; ostrzelanie możliwie największej liczby celów powietrznych; stanowczość i giętkość dowodzenia.

IV. Kierowanie ogniem artylerii i rakiet przeciwlotniczych związku taktycznego

ORGANIZACJA SYSTEMU OGNIĄ OBRONY PRZECIWOLOTNICZEJ

Przez "system ognia" należy rozumieć ogień pododdziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej, ugrupowanych zgodnie z planem OPL, w celu zwalczania środków napadu powietrznego na podejściach i nad osłanianymi wojskami, organizowany i kierowany oraz ciągle podtrzymywany w toku operacji lub bitwy. System ognia związku taktycznego tworzą środki ogniowe wszystkich pododdziałów i oddziałów obrony przeciwlotniczej, a jest on wzmacniany ogniem broni pokładowej wozów bojowych oraz broni strzeleckiej i maszynowej pododdziałów piechoty.

Definicja jednoznacznie określa, że ogień ten jest wykonywany zgodnie z planem, organizowany ciągle i nie może być dowolny, chaotyczny, lecz musi być kierowany.

Kierowanie ogniem odbywa się dwoma sposobami:

- pierwszy, zasadniczy, polega na bezpośrednim stawianiu zadań ogniowych, kontroli ich wykonania i ingerencji w czasie wykonywania zadań;
- drugi polega na wcześniejszym opracowaniu wytycznych do prowadzenia ognia i przekazaniu ich pododdziałom, i sprawdzeniu znajomości. Stosuje się go przy zdecentralizowanym systemie dowodzenia środkami OPL oraz w pododdziałach ogólnowojskowych, z którymi nie organizuje się łączności, np. plutony PKM; broń pokładowa kompanii czołgów itp.

Organizatorem systemu ognia przeciwlotniczego jest szef obrony przeciwlotniczej dywizji, pułku zmechanizowanego /pcz/, dowódca oddziału i pododdziału rakiet lub artylerii przeciwlotniczej.

W celu wypracowania efektywnego systemu ognia należy wykonać wiele czynności, które obowiązują w zależności od szczebla dowodzenia.

Czynności te można podzielić na:

- organizacyjno-taktyczne, związane z ugrupowaniem oddziałów i pododdziałów zgodnie z planem obrony przeciwlotniczej;
- organizacyjno-ogniowe - wpływające bezpośrednio na efektywność oddziaływania ogniowego i określające kontrolne ustalenia organizacyjne.

ZASADY KIEROWANIA OGNIEM ARTYLERII I RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Rola szefa OPL dywizji /pułku/ w zakresie kierowania ogniem polega na:

- wypracowaniu i zorganizowaniu systemu ognia przeciwlotniczego dywizji /pułku/;
- bezpośrednim kierowaniu działaniami bojowymi podległych oddziałów /pododdziałów/, zawsze na podziale środków do konkretnych celów powietrznych, a także na utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej.

Pierwsze zadanie dotyczące wypracowania systemu ognia zostało omówione na początku artykułu. Jednym z zadań szefa OPL, jak wspomniano, jest wyznaczenie zadań poszczególnym środkom ogniowym do zwalczania wskazywanych celów. Przy tym określa on ważność celów i ilość środków do ich zniszczenia. Szef OPL, dzieląc cele powietrzne pomiędzy poszczególne środki ogniowe, nie powinien w zasadzie ominąć żadnego obiektu /celu/ oraz nie dopuścić do tego, aby na jeden cel oddziaływało bez potrzeby duże środki ogniowych - kosztem innych.

Wprowadzenie do uzbrojenia rakiet przeciwlotniczych i wdrożenie systemów automatyzacji dowodzenia wymaga rozszerzenia dotychczas stosowa-

nych pojęć w kierowaniu ogniem, w szczególności dotyczących sposobów podziału celów:

a/ Scentralizowany podział celów /SPC/ polega na prowadzeniu ognia /startu rakiet/ do celów wyznaczonych przez nadrzędny punkt dowodzenia. Podział ten stosuje się w warunkach nieskomplikowanej sytuacji powietrznej, sprawnie działającej łączności i pewności, że podwładny zdąży na czas otworzyć ogień /dokonać startu rakiet/. Ponadto stosuje się go w razie konieczności ześrodkowania ognia do najważniejszych celów, przy dostatecznie pewnym rozpoznaniu celów powietrznych oraz ograniczonej ilości rakiet lub w celu maskowania ogniowego. Jest to najskuteczniejszy i najekonomiczniejszy sposób podziału celów, jednak nie zawsze możliwy do zrealizowania.

Rozróżnia się dwa rodzaje scentralizowanego podziału celów: SPC-1 - jeżeli do jednego celu wyznacza się po jednym środkiem ogniowym z baterii, wozów bojowych oraz SPC-2 - jeżeli do jednego celu ześrodkowuje się ogień kilku środków ogniowych /baterii, wozów bojowych/.

b/ Zdecentralizowany podział celów /ZPC/ polega na tym, że decyzje co do zwalozania celów podejmuje bezpośrednio strzelający /odpalający rakiety/, kierując się wytycznymi przełożonego do kierowania ogniem. ZPC stosuje się w warunkach skomplikowanej sytuacji powietrznej i braku łączności z przełożonymi. Jest to wprawdzie mniej skuteczny i ekonomiczny podział celów, ale jednocześnie wymuszony brakiem możliwości scentralizowanego dowodzenia.

o/ Mieszany podział celów /MPC/ polega na podejmowaniu decyzji o zwalozaniu niektórych ważniejszych celów przez nadrzędny punkt dowodzenia, pozostałe zaś są zwalozane bezpośrednio według decyzji strzelających. Przy czym strzelający /podwładni/ zwalozają w pierwszej kolejności cele wyznaczone przez nadrzędny punkt dowodzenia. Mieszany sposób podziału celów zawiera w sobie elementy SPC i ZPC, a jednocześnie jest najefektywniejszy i najczęściej możliwy do zrealizowania.

d/ Równoległy podział celów /RPC/ polega na prowadzeniu ognia przez dwa różne oddziały do jednego celu. RPC stosuje się przy scentralizowanym podziale celów, w którym przełożony może w zależności od sytuacji powietrznej postawić zadanie ogniowe do zniszczenia celu /środkowi ogniowemu wskazuje się wybrany cel/ albo wyznaczyć sektor odpowiedzialności, lub zakres wysokości, w którym ten środek ogniowy ma zwalozać cele powietrzne. W ostatnim wypadku strzelający korzysta z uprawnień ZPC, to znaczy wybór i zwalozanie celów odbywa się w granicach wskazanego sektora lub zakresu przydzielonej wysokości. Sektor odpowiedzialności lub zakres wysokości wyznacza się na okres odpięcia nalotu.

Przy podziale celów należy uwzględnić następującą kolejność zwalczania celów:

- w pierwszej kolejności - cele wskazywane przez przełożonego;
- w następnej - najważniejsze według oceny sytuacji powietrznej;
- w dalszej - z najkrótszym czasem dolotu i tych, których kierunek lotu przechodzi przez kilka stref rażenia rakiet.

Sposób wypracowania decyzji przez szefa OPL ZT /pułku/ do odparcia uderzenia lotniczego nieprzyjaciela nie odbiega od ogólnie przyjmowanych zasad. Inne będą warunki jej wypracowania, wynikające z braku wystarczającej ilości czasu, niezbędnych danych do decyzji oraz ciągłych gwałtownych zmian w sytuacji powietrznej. Ogólny schemat wypracowania decyzji do odparcia nalotu obejmuje:

1. Wyjaśnienie zadania ogniowego /ocena roli oddziału lub pododdziału w odparciu nalotu/.
2. Ocenę sytuacji powietrznej, w wyniku której następuje wskazanie celów najważniejszych oraz określenie sił i środków do ich zniszczenia.
3. Ocenę możliwości ogniowych:
 - gdzie jest ograniczenie ognia;
 - jakie środki można natychmiast wykorzystać do odparcia ataku;
 - komu postawić zadanie ogniowe natychmiast, a komu zmienić.
4. Ocenę możliwości dowodzenia:
 - do jakich celów można jeszcze zdążyć postawić zadania ogniowe;
 - do jakich celów zastosować ZPC;
 - wybór sposobu postawienia zadania ogniowego /do konkretnego celu lub wydzielenie strefy odpowiedzialności bądź zakresu wysokości/.
5. Ocenę sąsiadów:
 - gdzie cele mogą być ostrzelane przez sąsiada;
 - do jakich celów nie prowadzić ognia;
 - sposób zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu.
6. Decyzję do odparcia nalotu:
 - wybór celu;
 - określenie ilości środków ogniowych do zniszczenia wybranego celu;
 - przydzielenie ilości rakiet do wykonania zadania;
 - wybór sposobu postawienia zadań ogniowych.
7. Postawienie zadań ogniowych.

Kierowanie ogniem przez szefa OPL dywizji czy pułku odbiega nieco od ogólnych zasad realizacji podobnych czynności w pułkach artylerii przeciwlotniczej lub rakiet.

Występują tutaj następujące różnice:

1. Szef OPL stawia zadania ogniowe poprzez dowódcę oddziału lub pododdziałów i dlatego musi poświęcić więcej czasu na wypracowanie decyzji i przekazanie zadań niż dowódca oddziału /pododdziału/.

2. Szef OPL na swoim PK otrzymuje dane o sytuacji powietrznej równocześnie z dowódcą pułku i decyzję wypracowują obydwaj równolegle.

3. PK szefa OPL jest lepiej informowany o sytuacji nieziemnej i dlatego jego decyzje lepiej uwzględniają potrzeby osłanianych wojsk.

4. PK szef OPL jest lepiej i operatywniej informowany o działaniu własnego lotnictwa i dlatego realizacja współdziałania z LM odbywa się z PK OPL ZT.

5. Szef OPL kieruje ogniem różnorodnych rodzajów środków OPL, co utrudnia jego działanie.

Wszystko to utrudnia lub wręcz uniemożliwia szefowi OPL dywizji /pułku/ stosowanie metody scentralizowanego podziału celów. Dlatego też szefowie OPL często są zmuszeni do korzystania ze zdecentralizowanego lub mieszanego podziału celów. W tym wypadku ważnym więc elementem w okresie przygotowania systemu ognia jest opracowanie wyczerpujących zasad prowadzenia ognia przy zdecentralizowanym dowodzeniu.

Pułk artylerii przeciwlotniczej w działaniach bojowych -
podręcznik. Wyd. MON/SWOPL, 1969 /sygn. Wojska OPL 53/68/.

3. KIEROWANIE OGNIEM

Skuteczność oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela powietrznego w decydującej mierze zależy od właściwego wykorzystania możliwości ogniowych. Dlatego też kierowanie ogniem jest podstawowym elementem dowodzenia artylerią przeciwlotniczą i ma na celu najpełniejsze wykorzystanie jej możliwości ogniowych, zadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat, zmuszenie go do zaniechania wykonania zadania bojowego lub do wykonania go w niekorzystnych warunkach.

C e n t r a l i z a c j a kierowania ogniem w oddziale oznacza, że dowódca danego oddziału w zależności od odległości wykrycia celów powietrznych, ich prędkości i ilości, kursu itp. stawia zadania ogniowe bezpośrednio bateriom. Tak więc przy scentralizowanym kierowaniu ogniem, dowodzenie bateriami w czasie strzelania spoczywa w jednych rękach, co zapewnia jednoznaczne zrozumienie sytuacji powietrznej, maksymalne wykorzystanie możliwości ogniowych oddziału oraz najmniejsze zużycie amunicji. Scentralizowane kierowanie ogniem stosuje się zawsze, gdy cele powietrzne zostały wykryte na odległościach zapewniających postawienie na czas zadań bateriom. Centralizacja kierowania ogniem nie zdejmuje z dowódców pododdziałów /baterii/ odpowiedzialności za terminowe otwarcie ognia w przypadku braku zadania ogniowego, ani też nie ogranicza ich inicjatywy w przypadku szybkiej zmiany sytuacji powietrznej

Z d e c e n t r a l i z o w a n o kierowanie ogniem oddziału polega na podejmowaniu decyzji zwalczania celów przez dowódców baterii. Zdecentralizowane kierowanie ogniem stosuje się, gdy cele zostały wykryte /przez RSWP/ na odległościach mniejszych od wymaganych i dowódca pułku /dywizjonu/ nie może na czas postawić zadań ogniowych przy odpięciu nalotu dużej ilości celów pojedynczych /małych grup/ rozróżnianych wszcz, w głąb i wwyż, przy szybkiej zmianie sytuacji powietrznej i utracie łączności z RPD.

Kierowanie ogniem obejmuje szereg przedsięwzięć i czynności realizowanych przez sztab pułku /dywizjonu/ i baterie artylerii przeciwlotniczej. Czynności te są wykonywane zarówno w okresie przygotowawczym, jak i w czasie prowadzenia strzelań. W związku z tym całokształt przedsięwzięć wchodzących w zakres kierowania ogniem można podzielić na dwa etapy

- przygotowanie wstępne do kierowania ogniem;
- kierowanie ogniem.

P r z y g o t o w a n i e w s t ę p n e do kierowania ogniem obejmuje prace związane z osiągnięciem gotowości ogniowej przez cały oddział, a mianowicie:

- przygotowanie wstępne baterii i sprawdzenie przygotowania;
- przygotowanie do pracy RSWP;
- przygotowanie do pracy RPD /przygotowanie stolików, organizacja łączności itp./;
- przygotowanie do pracy urządzeń automatycznego systemu kierowania ogniem /jeśli oddział wyposażony jest w taki system/;
- opracowanie i przekazanie bateriom wytycznych dotyczących zasad kierowania ogniem, organizacji rozpoznania, współdziałania z lotnictwem myśliwskim itp.

Kierowanie ogniem rozpoczyna się od momentu otrzymania pierwszych danych /z sieci powiadamiania OPL lub RSWP/ o nieprzyjacielu powietrznym i obejmuje:

- postawienie baterii w stan gotowości numer jeden;
- ocenę sytuacji powietrznej, skażeń promieniotwórczych, chemicznych i zakażeń biologicznych oraz możliwości ogniowych oddziału;
- powzięcie decyzji do odparcia nalotu powietrznego nieprzyjaciela;
- wskazanie celów /postawienie zadań/ bateriom;
- nawiązanie współdziałania z lotnictwem myśliwskim i innymi środkami obrony przeciwlotniczej;
- kontrolę wykonywania zadań ogniowych przez baterie, zużycia amunicji i jej uzupełnienia;
- ocenę wyników działania bojowego oddziału i meldowanie o nich przełożonemu.

Pułk rakiet przeciwlotniczych mż w walce - podręcznik.
Wyd. ASG WP, 1975 /nr bibl. 0184/.

DOWODZENIE PUŁKIEM RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Dowodzenie pułkiem rakiet przeciwlotniczych rozumie się jako celową działalność dowódcy i sztabu w zakresie przygotowania działań bojowych i kierowania wysiłku pododdziałów na pomyślne wykonanie zadań bojowych, realizowaną dzięki twórczemu zastosowaniu zasad sztuki wojennej, zdobywaniu i studiowaniu danych o sytuacji, terminowemu podejmowaniu decyzji stosownie do zamiarów przełożonego i sytuacji, przekazywaniu zadań podwładnych i kontroli ich wykonania.

Dowodzenie pułkiem obejmuje: utrzymanie stałej gotowości bojowej i wysokiego stanu moralno-politycznego pododdziałów; ciągłego zbierania i studiowania informacji o sytuacji powietrznej i naziemnej; podejmowanie w porę decyzji i przekazywanie zadań podwładnym; przygotowanie pododdziałów do działań bojowych i wszechstronne ich zabezpieczenie; organizację i utrzymanie ciągłego współdziałania z lotnictwem myśliwskim, innymi środkami OPL i osłanianymi wojskami /obiektami/; kierowanie działalnością bojową pododdziałów; stałą kontrolę wykonania postawionych zadań i udzielenia pomocy pododdziałom.

KIEROWANIE OGNIEM PUŁKU RAKIET PRZECIWLOTNICZYCH

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i przedstawia sobą kompleks przedsięwzięć realizowanych w celu jak najpełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych baterii w celu odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych obejmuje:

- doprowadzenie pułku do gotowości do prowadzenia ognia stosownie do wymogów sytuacji powietrznej i naziemnej;
- analizę zadania ogniowego otrzymanego z OK OPL armii, ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych pułku;
- kierowanie pracą RSWP;
- podjęcie decyzji o odparciu nalotu /zniszczeniu celów/ i postawieniu pododdziałom zadań ogniowych;
- realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL;
- regulowanie zużycia rakiet i kierowanie ich uzupełnieniem w pododdziałach;
- kontrolę wykonania zadań przez pododdziały;
- ocenę rezultatów walki i meldowanie o nich przełożonemu.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja, koncentracja ognia, nieprzerwane oddziaływanie ogniowe na cel, ostrzelanie największej liczby celów powietrznych, stanowczość i giętkość dowodzenia.

Pułk rakiet przeciwlotniczych dywizji /DZ, DPanc/ w działaniach bojowych - skrypt. Wyd. ABC WP, 1980 /nr bibl. 01030/.

Rozdział IV

KIEROWANIE OGNIEM PUŁKU RAKIET PRZECIWOLOTNICZYCH

Zasady ogólne

Kierowanie ogniem jest częścią składową dowodzenia pułkiem rakiet przeciwlotniczych i przedstawia sobą przedsięwzięcia realizowane w celu jak najpełniejszego wykorzystania możliwości ogniowych baterii /przeciwlotniczych raketowych wozów bojowych/ w celu odparcia nalotów nieprzyjaciela powietrznego i zadania mu maksymalnych strat.

Podstawowymi zasadami kierowania ogniem są: centralizacja, koncentracja ognia, ostrzelanie możliwie największej liczby celów powietrznych, ciągle oddziaływanie ogniowe na cele, stanowczość i giętkość dowodzenia, ekonomia zużywania sił i środków.

Centralizacja kierowania ogniem wyraża się w postaci wytycznych i zarządzeń dotyczących zasad prowadzenia walki ŚNP przeciwnika, wypracowanych w czasie organizacji systemu ognia oraz bezpośrednim kierowaniu ogniem w czasie odparania nalotów.

Podział celów w czasie kierowania ogniem jest logicznym procesem wypracowania decyzji walki ogniowej z ŚNP przeciwnika. Występuje w nim szereg sprzeczności i trudności /deficyt czasu, różnorodność celów, narastanie liczby celów, ciągła zmiana sytuacji, nieznaną ważność celów, duża liczba wykonawców, opóźnienie informacji, hierarchia dowodzenia itp./, które wpływają na sposoby podziału celów. Aktualnie wyróżnia się następujące sposoby podziału celów:

- scentralizowany - każdej jednostce ogniowej /grupie jednostek/ przydziela się jeden cel;

- zdecentralizowany - każda jednostka ogniowa wybiera sama cele do zwalczania;

- kombinowany - podział celów jest w części scentralizowany i w części - zdecentralizowany.

Przygotowanie kierowania ogniem

Przygotowanie pułku do kierowania ogniem jest etapem wstępnym - organizacyjnym kierowania ogniem. Obejmuje on czynności dotyczące przygotowania pułku do walki ogniowej z ŚNP przeciwnika w sposób skoordynowany, zapewniający maksymalną efektywność osłony wojsk i obiektów. Etap ten obejmuje:

- utrzymanie wysokiej gotowości bojowej pułku;
- określenie zadań dla środków rozpoznania i sposobu obiegu informacji o przeciwniku powietrznym;
- organizację łączności;
- analizę i realizację wskazówek przelożonych w zakresie współdziałania z LM i środkami OPL sąsiadów;
- przygotowanie do pracy SD pułku, SDO baterii /PRWP/;
- przydział sektora odpowiedzialności dla baterii ogniowych;
- ustalenie sposobu przekazania z jednego punktu dowodzenia na drugi /w prplot "OSA"/ kompetencji wyboru celu do ostrzelania i podziału celów;
- ustalenie sposobów ześrodkowania i podziału ognia, wyboru celów przy różnych sposobach kierowania ogniem;
- topogeodezyjne zabezpieczenie kierowania ogniem.

Obrona przeciwlotnicza wojsk - podręcznik, cz. II /dywizja, pułk/. Wyd. MON/SWOPL, 1975 /sygn. Wojska OPL 95/73/.

Rozdział VII

ORGANIZACJA OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ DYWIZJI /PUŁKU/ I KIEROWANIE NIĄ W TOKU WALKI

1. Zasady ogólne

Kierowanie obroną przeciwlotniczą dywizji /pułku/ polega na stałym dowodzeniu specjalistycznymi oddziałami i pododdziałami przez dowódcę dywizji /pułku/ i szefa obrony przeciwlotniczej, organizowaniu działań bojowych sił i środków oraz na zespalaniu ich wysiłków z przedsięwzięciami powszechnej OPL w celu wykonania zadań bojowych.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą dywizji /pułku/ obejmuje:

- utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego wojsk i ich stałej gotowości bojowej;
- ciągle zdobywanie i studiowanie danych o sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem działalności środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;

- podejmowanie we właściwym czasie decyzji i przekazywanie zadań wykonawcom;
- przygotowanie oddziałów i pododdziałów do działań bojowych oraz wszechstronne zabezpieczenie tych działań;
- organizację i utrzymywanie ciągłego współdziałania;
- kontrolę wykonywanych zadań i udzielenie podwładnym pomocy.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą, podobnie jak dowodzenie każdym rodzajem wojsk, powinno być ciągle, stanowcze i elastyczne /.../.

W pracy szefa OPL dywizji /pułku/ można więc umownie wydzielić dwa zasadnicze elementy kierowania obroną przeciwlotniczą: dowodzenie taktyczne i kierowanie ogniem.

2. Organizowanie OPL dywizji /pułku/

3. Kierowanie OPL w czasie prowadzenia walki

/.../ Zakres czynności związanych z kierowaniem ogniem przez szefa OPL w toku walki jest znacznie szerszy niż na etapie przygotowawczym i obejmuje trzy podstawowe fazy. P i e r w s z a z nich to zbieranie informacji o całokształcie sytuacji powietrznej i aktualnym stanie środków OPL, ich uogólnianie i podjęcie odpowiednich decyzji. D r u g a to przekazywanie wykonawcom informacji, zadań, zarządzeń i wytycznych. T r z e c i a wreszcie sprowadza się do analizy i uogólnienia danych o działalności lotnictwa nieprzyjaciela oraz o działaniach środków OPL dywizji /pułku/ i meldowania ich szefowi wojsk OPL armii /szefowi OPL dywizji/.

Do obowiązków szefa OPL dywizji w pierwszej fazie kierowania ogniem należy:

- bieżące śledzenie aktualnej sytuacji powietrznej, a głównie działań lotnictwa nieprzyjaciela;
- przyjmowanie informacji o celach powietrznych zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego i identyfikowanie tych celów;
- przyjmowanie informacji o przelotach własnego lotnictwa;
- przyjmowanie sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- ocena całokształtu sytuacji powietrznej;
- ustalenie konieczności przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia do oddziałów /pododdziałów/ OPL oraz oddziałów /pododdziałów/ ogólnowojskowych;
- ustalenie konieczności ostrzegania wojsk dywizji^{x/};
- przyjmowanie meldunków o stanie i położeniu własnych środków OPL;

x/ Tylko szef OPL dywizji.

- ustalanie niezbędnej liczby środków OPL w gotowości nr 1.

Podstawę do realizacji wymienionych czynności szefa OPL dywizji /pułku/ stanowią:

- informacje, sygnały i zakazy otrzymywane z OK OPL armii /PK OPL dywizji/;

- meldunki o celach powietrznych przyjmowane z różnych źródeł informacji;

- meldunki od dowódców podległych środków OPL /szefów OPL pułku/.

Do czynności szefa OPL dywizji /pułku/ w ramach przekazywania informacji, zadań, zarządzeń, wytycznych - należy:

- informowanie oddziałów OPL i szefów OPL pułków /pododdziałów OPL/ o celach zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego;

- przekazywanie sygnałów zakazu prowadzenia ognia;

- wydawanie zarządzeń do przejścia w odpowiednie etapy gotowości bojowej;

- realizacja ostrzegania wojsk dywizji^{x/};

- alarmowanie SD dywizji /SD pułku/ w wypadku bezpośredniego zagrożenia uderzeniem z powietrza;

- w sprzyjających warunkach dokonywanie podziału celów i wskazywanie ich do zwalczania podległym środkom OPL.

W trzeciej fazie praca szefa obrony przeciwlotniczej sprowadza się do:

- przyjmowania meldunków i zbierania informacji o działaniach lotnictwa nieprzyjaciela, wynikach prowadzenia ognia do celów powietrznych, stratach poniesionych w oddziałach /pododdziałach/ OPL;

- analizy i uogólnienia zbieranych informacji;

- meldowania uogólnionych danych szefowi wojsk OPL armii /szefowi OPL dywizji/.

Zasady obrony przeciwlotniczej wojsk - podręcznik. Wyd. MON/
SWOPL, 1979 /sygn. Wojska OPL 139/78/.

ROZDZIAŁ IV

DOWODZENIE OBRONĄ PRZECIWLOTNICZĄ

1. Istota oraz wymagania wobec dowodzenia

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą polega na: stałym kierowaniu przez dowódcę podległymi siłami i środkami walki z nieprzyjacielem powietrznym; organizacji działań bojowych; ukierunkowaniu ich wysiłku do wykonania postawionych zadań.

x/ Scentralizowane kierowanie ogniem na szczeblu dywizji rozumiane tu jest jako wybór i przydział celów powietrznych do zwalczania określonymi środkami OPL. Aktualnie jest możliwe w stosunku do samolotów lecących na wysokościach powyżej 1000 m.

Dowodzenie obroną przeciwlotniczą oddziałów, związków taktycznych i operacyjnych obejmuje: utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego żołnierzy i stałej gotowości bojowej pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych wojsk OPL oraz innych rodzajów wojsk do odparcia uderzeń nieprzyjaciela powietrznego; ciągłe zdobywanie i analizowanie danych o sytuacji powietrznej oraz wykrywanie zamiarów nieprzyjaciela; podjęcie na czas decyzji, doprowadzenie zadań związanych z obroną przeciwlotniczą do wojsk, organizację działań bojowych i ich wszechstronne zabezpieczenie; organizację i utrzymanie ciągłego współdziałania środków obrony przeciwlotniczej; kierowanie manewrem /przegrupowaniem/ i ogniem, podtrzymywanie i odtwarzanie zdolności i gotowości bojowej związków, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL w toku działań bojowych; stałą kontrolę gotowości wojsk do wykonania zadań obrony przeciwlotniczej oraz ich działań, a także okazanie im pomocy.

/.../ Dowodzenie siłami i środkami obrony przeciwlotniczej obejmuje: zespół przedsięwzięć ukierunkowanych na utworzenie we właściwym czasie i utrzymanie w toku walki wymaganego ugrupowania sił i środków OPL; podsystemy rozpoznania i ognia; wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych. W zakres dowodzenia wchodzi wszystkie przedsięwzięcia związane z organizacją działań bojowych sił i środków OPL, a mianowicie: zbieranie i opracowanie danych o sytuacji; podjęcie decyzji do obrony przeciwlotniczej; planowanie działań bojowych; postawienie zadań bojowych; rozwijanie sił i środków w ugrupowanie bojowe; organizacja współdziałania i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych oraz kierowania manewrem /przegrupowaniem/ w toku walki /operacji/.

Ważną częścią składową dowodzenia są przedsięwzięcia związane z kierowaniem siłami i środkami obrony przeciwlotniczej podczas odpiernania nalotów nieprzyjaciela powietrznego: wykrywanie i rozpoznawanie celów powietrznych, ocena sytuacji powietrznej, ocena możliwości bojowych podległych sił i środków OPL, podjęcie decyzji do odparcia nalotu, postawienie zadań podwładnym do zwalczania nieprzyjaciela powietrznego i kontrola ich wykonania.

Kierowanie rozpoznaniem i ogniem w związku ze złożonością, krótko - trwałością i gwałtownością zmian sytuacji powietrznej wymaga posiadania w wojskach obrony przeciwlotniczej specjalnych punktów, środków i sposobów dowodzenia./.../

7. ZASADY DOWODZENIA SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL PODCZAS ODPIERANIA NALOTÓW NIEPRZYJACIELA POWIETRZNEGO

Dowodzenie działalnością bojową sił i środków OPL podczas odpiernania nalotów nieprzyjaciela powietrznego realizuje szef wojsk OPL /szef OPL/ i dowódcy związków /oddziałów i pododdziałów/ wojsk OPL ze swych punktów dowodzenia.

We wszystkich punktach dowodzenia organizuje się stałe dyżury bojowe.

Dowodzenie siłami i środkami OPL w czasie odpierania uderzeń nieprzyjaciela powietrznego rozpoczyna się od momentu napływu pierwszych danych o celach powietrznych lub wprowadzenia przez nadrzędny punkt dowodzenia gotowości nr 1. Obejmuje ono: przejście wszystkich środków obrony przeciwlotniczej w gotowość nr 1 do odparcia nalotu; dowodzenie środkami rozpoznania; analizę zadania otrzymanego z nadrzędnego punktu dowodzenia OPL; ocenę sytuacji powietrznej /liczba celów powietrznych, ich skład, miejsce znajdowania się w danym momencie, wysokości i kursy lotów w stosunku do osłanianych wojsk i obiektów oraz stref ognia podległych środków, taktyczne znaczenie każdego z tych celów/; ocenę położenia i możliwości bojowych podległych i współdziałających środków; podjęcie decyzji do odparcia nalotu; postawienie zadań podległym środkom OPL; kontrolę ich wykonania; regulowanie /zużycia rakiet /amunicji/ i kierowanie ich uzupełnieniem; kierowanie wszystkimi rodzajami za - bezpieczeństwa działań bojowych.

Prотивоводушна́я оборо́на /подру́чник/. Выд. АСГ си́л збро́йных
ЗСШУ им. К.Е. Вороши́лова, Москва 1977 /т́лумаче́ние власне/.

Rozdział III

ZASADY OPL WE FRONTACH I ARMIJNYCH OPERACJACH

/.../ Zasady dowodzenia siłami i środkami OPL.

Dowodzenie siłami i środkami OPL polega na stałym kierowaniu procesem przygotowania /organizacji/ i prowadzenia przez nie działalności bojowej w celu zapewnienia najbardziej efektywnego wykorzystania możliwości bojowych sił i środków i pomyślnego wykonania przez nie zadań obrony przeciwlotniczej /.../. Różne funkcje dowodzenia siłami i środkami OPL, w operacji można połączyć w dwie grupy: funkcję dowodzenia /kierowania/ działalnością bojową podczas /w toku/ odpierania uderzeń z powietrza i wszystkie inne /pozostałe/ funkcje dowodzenia /.../. W rezultacie zróżnicowanych warunków odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego zakres centralizacji kierowania działaniami bojowymi sił i środków OPL może być różny. Tak na przykład odparcie nalotów ze średnich i dużych wysokości w przypadku niezawodnej łączności systemu dowodzenia realizuje się na podstawie decyzji szefa wojsk OPL frontu lub armii.

Niszczenie celów powietrznych na małych i bardzo małych wysokościach, w następstwie szczególnie ograniczonego czasu dolotu lotnictwa nie-

przyjaciela, realizuje się stosownie do decyzji podejmowanych samodzielnie przez dowódców jednostek i pododdziałów przeciwlotniczych. Na zakres centralizacji dowodzenia może mieć szczególny wpływ sytuacja w zakresie zakłóceń.

Stąd, centralizacja i decentralizacja - to dwie strony jednego procesu dowodzenia i nie należy ich przeciwstawiać, lecz poszukiwać właściwych rozwiązań, odpowiadających konkretnym warunkom dowodzenia, które zapewnią maksymalne wykorzystanie możliwości bojowych dowodzonych sił i środków OPL /.../. Dowodzenie wojskami OPL armii realizuje się scentralizowanie armijnymi jednostkami wojsk OPL przez ich dowódców, siłami i środkami OPL dywizji - przez szefów OPL dywizji /.../.

W wypadku niespodziewanego napadu z powietrza lub czasowej utraty łączności PD OPL dywizji i SD armijnych jednostek wojsk OPL z SD OPL armii, a także w czasie odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego na małych wysokościach i w warunkach intensywne zakłóceń elektronicznych dowodzenie wojskami OPL armii może być zdecentralizowane.

W tych warunkach przewiduje się niszczenie nieprzyjaciela powietrznego samodzielnie w ustalonych sektorach /pasach/, na podstawie decyzji szefów OPL dywizji i dowódców jednostek OPL armii /.../.

Zadania bojowe oddziałów i pododdziałów OPL podczas odpierania uderzeń z powietrza szef OPL dywizji stawia osobiście wówczas, gdy środki rozpoznawcze zapewniają na czas wykrycie i wskazanie celów /głównie w warunkach lotu celów powietrznych na średnich i dużych wysokościach/. W przypadku kiedy odległość wykrycia celów środkami rozpoznania nie zapewniają na czas postawienia zadań oddziałom i pododdziałom z PD OPL dywizji /przy locie celów na małych wysokościach/, ogień do celów powietrznych prowadzi się zgodnie z decyzją dowódcy pułku i dowódców baterii przeciwlotniczych.

Prотивоздушная оборона сухопутных войск, под редакцией
ген. Andersена. Wyd. Министерство Обороны ЗСРР, Москва 1979
/tłumaczenie własne/.

7. DOWODZENIE SIŁAMI I ŚRODKAMI OPL

/.../ Dowodzenie środkami OPL wyraża się w dokładnej i przemyślanej organizacji, wszechstronnym zabezpieczeniu działań bojowych oddziałów i pododdziałów OPL, w ukierunkowaniu ich wysiłków na pomyślne wykonanie postawionych zadań osłony wojsk i innych obiektów od uderzeń nieprzyjaciela powietrznego.

Głównymi zadaniami /przedsięwzięciami/ dowodzenia środkami OPL są:
- utrzymanie stałej gotowości bojowej i organizacja dyżurów bojowych;

- ciągły zbiór, studiowanie, analizowanie i ocena danych o sytuacji /szczególnie prognozowanie charakteru działań bojowych ŚMP nieprzyjaciela/, a także przygotowanie kalkulacji i propozycji do powzięcia decyzji;

- we właściwym czasie /terminowe/ planowanie działań bojowych i doprowadzenie zadań bojowych do oddziałów i pododdziałów OPL, organizacja współdziałania z osłanianymi wojskami, lotnictwem myśliwskim, wojskami OPK i jego utrzymanie w toku działań bojowych;

- organizacja i utrzymanie trwałej łączności z podwładnymi i współdziałającymi środkami OPL, sąsiadami i wyższymi przełożonymi /sztabami/, a także realizacja kierowania wojskami;

- organizacja rozwinięcia, urządzenia i pracy bojowej punktów dowodzenia, ich przesunięcia, ochrony i obrony;

- realizacja ciągłej kontroli wykonania postawionych zadań;

- terminowe przedłożenie meldunków przełożonym /wyższemu sztabowi/ i systematyczne informowanie o sytuacji podwładnych, współdziałających sztabów i sąsiadów;

- prowadzenie ewidencji stanu osobowego i środków /limitów/ materiałowych;

- studiowanie i doprowadzenie do oddziałów i pododdziałów OPL uogólnionych doświadczeń bojowych, a także nieprzerwane doskonalenie sposobów dowodzenia /.../.

Wynika stąd, że dowodzenie środkami OPL stanowi złożony i nieprzerwany proces, który umownie można podzielić na dwie części.

Do pierwszej części można odnieść przedsięwzięcia w zakresie planowania i wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych środków OPL, a do drugiej części - przedsięwzięcia w zakresie bezpośredniego kierowania środkami OPL podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego.

Pierwsza część przedsięwzięć, aczkolwiek posiada szereg właściwości charakterystycznych dla środków OPL, to ogólnie rzecz biorąc opiera się na ogólnych zasadach dowodzenia wojskami lądowymi.

Druga część przedsięwzięć posiada zasadniczo właściwości i cechuje się szczególną ostrością z uwagi na to, że walka w powietrzu przebiega w trzech wymiarach /.../.

W okresie odpierania nalotów opóźnienie informacji o celach powietrznych jest równoznaczne z przepuszczeniem celu. Upraszczając można powiedzieć, że w pierwszym okresie bilans czasu liczony jest na godziny /niekiedy również na doby/, a w drugim - na minuty, a także na sekundy.

Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji -
Podręcznik. Wyd. MON /sygn. Art. 612/77/.

4. ZASADY DOWODZENIA I WSPÓŁDZIAŁANIA

Sposoby i środki dowodzenia

Istota dowodzenia. Dowodzenie wojskami raketowymi i artylerią polega na stałym kierowaniu przez dowódców ogólnowojskowych i artyleryjskich oraz przez sztaby całością działalności podległych związków /oddziałów, pododdziałów/ wojsk raketowych i artylerii, związanej z wykonywaniem zadań bojowych. Dowodzenia wojskami raketowymi i artylerią, tak samo jak dowodzenie wojskami armii /dywizją, pułkiem/, powinno być ciągłe, zdecydowane, elastyczne i skryte.

Podstawę dowodzenia wojskami raketowymi i artylerią w operacji /walce/ stanowi decyzja dowódcy oraz wytyczne wyższego przełożonego artylerii.

Sposoby dowodzenia. Dowodzenie wojskami raketowymi i artylerią może być scentralizowane, zdecentralizowane i mieszane.

W dowodzeniu scentralizowanym dowódca ogólnowojskowy lub artyleryjski określa zadania w zakresie rażenia obiektów /celów/ uderzeniami jądrowymi i ogniem artylerii tak dla bezpośrednio podległych oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii, jak i dla oddziałów /pododdziałów/ podporządkowanych niższemu dowódcy.

W dowodzeniu zdecentralizowanym każdy dowódca ogólnowojskowy i artyleryjski określa zadania jedynie dla tych oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii, które są bezpośrednio do jego dyspozycji.

Dowodzenie mieszane z zasady stosuje się na szczeblu armii. Polega ono na tym, że czas wykonania uderzeń oraz rozpoczęcia artyleryjskiego przygotowania ataku, zużycia rakiet i amunicji na wykonanie tego i innego zadania określa dowódca armii, a obiekty /cele/ rażenia dla podległych oddziałów rakiet i artylerii w pasach działania swoich wojsk, sposób przesunięcia i inne zagadnienia - dowódca dywizji.

Dowódca armii /dywizji/ kieruje uderzeniami podległych mu związków /oddziałów/ rakiet i ogniem artylerii za pośrednictwem szefa wojsk raketowych i artylerii armii /szefa artylerii dywizji/.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "OSA". Opracowanie ppłk. dypl. E. Kowalskiego /na podstawie materiałów kursu w ZSRR/x/
--

x/ Opracowano na podstawie wykładów i udostępnionej literatury w Akademii Obrony Przeciwlotniczej Wojsk Lądowych w Kijowie podczas kursu w 1979 r. oraz instrukcji "Pravila strelby i bojowej raboty na zlenitnykh raketnykh kompleksach wojsk PWO suchoputnykh wojsk".

Kierowanie ogniem może być rozumiane jako dyscyplina naukowa zajmująca się obiektywnie istniejącymi uwarunkowaniami w organach dowodzenia obroną przeciwlotniczą podczas odpierania uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela oraz jako część składowa procesu dowodzenia oddziałem.

Zadaniem teorii kierowania ogniem jest badać związki pomiędzy treścią decyzji dowódcy a efektywnością strzelania, to jest:

- wypracowanie wskazówek w zakresie możliwie szerokiego wykorzystania możliwości ogniowych ugrupowań bojowych oddziałów /pododdziałów/ OPL;

- prognozowanie rezultatów odpierania nalotów lotnictwa przeciwnika;

- wypracowanie wskazówek w celu doskonalenia systemu dowodzenia ogniem, struktur i sposobów kierowania ogniem.

Kierowanie ogniem rozpatrywane od strony praktycznej to część składowa dowodzenia oddziałem /pododdziałem/ rakiet, to zespół przedsięwzięć wykonywanych w celu najbardziej pełnego wykorzystania możliwości ogniowych przeciwlotniczych zestawów raketowych skierowanych dla zadania nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat.

Organizacja kierowania ogniem pułku rakiet "OSA" obejmuje:

- utrzymanie wysokiej gotowości bojowej pułku;

- określenie zadań dla środków rozpoznania i sposobu obiegu informacji o przeciwniku powietrznym;

- organizację łączności;

- analizę i realizację wytycznych przełożonego w zakresie współdziałania z lotnictwem myśliwskim i środkami OPL sąsiadów;

- przygotowanie do pracy SD pułku i kontrolę funkcjonowania PU-12;

- przydział sektorów odpowiedzialności dla baterii ogniowych;

- ustalenie sposobu przekazania kompetencji w zakresie wyboru celu do ostrzelania i podziału celów z jednego punktu dowodzenia na drugi;

- ustalenie sposobu ześrodkowania i podziału ognia w różnych etapach kierowania ogniem;

- topogeodezyjne zabezpieczenie kierowania ogniem.

Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych "OSA"

Kierowanie ogniem pułku rakiet rozpoczyna się z momentem pojawienia się na SD pułku danych o celach powietrznych, bądź ogłoszenia dla pułku gotowości nr 1.

Kierowanie ogniem pułku rakiet obejmuje:

- przejście pułku w gotowości nr 1;

- kierowanie pracą bojową RSWP;

- ocenę sytuacji powietrznej i możliwości ogniowych pułku;

- realizację współdziałania z LM i innymi środkami OPL;

- podjęcie decyzji do niszczenia celu powietrznego;

- postawienie zadań ogniowych bateriom i kontrolę ich wykonania;
- określenie sposobu przygotowania rakiet w baterii technicznej;
- regulację zużycia rakiet w bateriach i ich uzupełnienia;
- ewidencję startów rakiet i meldowanie o ich rezultatach.

Ppłk dypl. M. Kozłowski; "Doskonalenie systemu obiegu informacji o nieprzyjacielu na szczeblu dywizji zmechanizowanej w natarciu /rozprawa doktorska/. Wyd. ASG WP, 1980

Dowodzenie i jego funkcje, a obieg informacji o nieprzyjacielu

Istnieje bogata literatura na temat określenia istoty i treści dowodzenia oraz sformułowania definicji dowodzenia wojskami.

Pomijając różnice sformułowań definicji dowodzenia u poszczególnych autorów, przytoczymy jedną z nich. "Dowodzenie wojskami to celowa działalność dowódców, sztabów i innych organów dowodzenia w zakresie przygotowania działań bojowych i kierowania wysiłków wojsk na pomyślne wykonanie zadań bojowych poprzez twórcze zastosowanie zasad sztuki wojennej, zdobywanie i studiowanie danych o sytuacji, terminowe podejmowanie decyzji stosownie do zamiaru przełożonego i sytuacji, przekazywanie zadań i kontrolę ich wykonania".

Powołując się na teorię organizacji i zarządzania skorzystajmy z definicji kierowania. "Kierowanie jest to w ogóle powodowanie, aby jakikolwiek obiekt /kierowany/ zachował się zgodnie z wolą innego obiektu /kierującego/, a więc polega na oddziaływaniu jednego obiektu na drugi powodującym dla obu określone skutki". Dowodzenie natomiast jest szczególnym przypadkiem kierowania, gdyż dotyczy kierowania całym procesem walki, obejmującym zarówno działania wojsk własnych, jak i w możliwie najwyższym stopniu działania wojsk przeciwnika. W tych związłych określeniach kierowania i jego szczególnej postaci - dowodzenia, występują wyraźnie trzy składniki: podmiot kierujący, obiekt kierowany i powiązanie między nimi. Powiązanie to polega na takim oddziaływaniu podmiotu kierowania na przedmiot kierowania, które wywołuje zachowanie tego ostatniego zgodnie z wolą podmiotu.

Kierowanie w rozumieniu przyjętym powyżej opiera się na posiadaniu nad kierowanym władzy. W stosunku do podległych wojsk własnych dowódca i sztab posiada władzę organizacyjną wpływającą z hierarchii organizacyjnej. W stosunku do wojsk nieprzyjaciela tego rodzaju władzy nie posiada. Zatem źródłem władzy nad wojskami strony przeciwnej może być tylko przemoc /we wszystkich jej postaciach/ spowodowana działaniem nasyżych wojsk. Działaniem zdecydowanym a przede wszystkim uprzedzającym,

gdzie suma czasów obiegu informacji o nieprzyjacielu T_{oi} do kompetentnego dowódcy i czasu reakcji T_r dowodzonego obiektu - niezbędnego na podjęcie, przekazanie i wykonanie decyzji - będzie mniejsza lub równa z czasem krytycznym T_k - uwarunkowanym ruchliwością i szybkością działania wykrytego obiektu nieprzyjaciela, co można zapisać:

$$T_{oi} + T_r \leq T_k.$$

BIBLIOGRAFIA:

1. Regulaminy walki i instrukcje kierowania ogniem oraz podręczniki i wydawnictwa wyszczególnione w załączonych do niniejszego opracowania aneksach.
2. T. Kotarbiński: Traktat o dobrej robocie. Warszawa 1975.
3. A. Aponowicz: Dowodzenie. Warszawa 1961.
4. Wł. Mróz: Organizacja i sposoby doskonalenia funkcji, systemów i struktur organ w kierowania szczebla taktycznego wojsk lądowych w świetle teorii organizacji i zarządzania /rozprawa doktorska/. Warszawa 1973.
5. Materiały na konferencję naukową ŚOW: Współczesne tendencje i kierunki doskonalenia dowodzenia wojskami w polu. Warszawa 1973.
6. D. Iwanow, W. Sawieljew, P. Szymański: Zasady dowodzenia wojskami. Warszawa 1972.
7. J.A. Andersen, A.J. Drozzin, P.M. Łozik: Protiwowozdusznaja oborona suhoputnyh wojsk. Moskwa 1979.
8. J. Kurnal: O kierowaniu, dowodzeniu i zarządzaniu. "Myśl Wojskowa" 1979, nr 1.
9. B. Morawski: O definicji dowodzenia. "Myśl Wojskowa" 1976, nr 1.
10. W. Pokruszyński: Podstawowe problemy kierowania ogniem wojsk rakietowych OPK w przyszłościowym zautomatyzowanym systemie dowodzenia /rozprawa habilitacyjna/. ASG WP, Warszawa 1976.
11. T. Mirowski: Niektóre aspekty centralizacji i decentralizacji w dowodzeniu środkami OPL wojsk lądowych. "Myśl Wojskowa" 1981, nr 5.
12. Dowodzenie dywizją /pułkiem/ w działaniach bojowych - zasady ogólne /podręcznik, cz. I/. ASG WP, Warszawa 1980.

Wydrukowano w 50 egz.

Egz. nr 1-50-Bibl. Nauk. OZS

Wyk. płk Mirowski

Druk. JD, dnia 8.2.1982 r.

Druk. ASG WP nr pf 24/pf 32/WW

